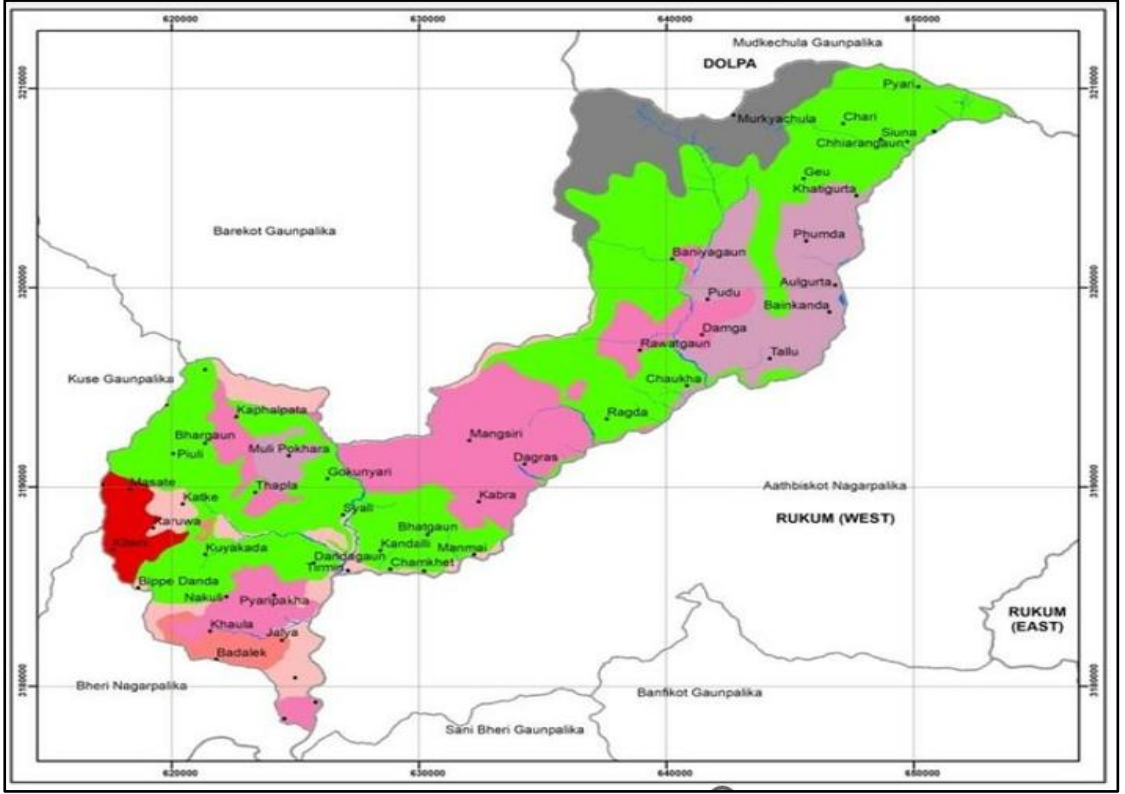

क्षमता विकास योजना (Capacity Development Plan)

आर्थिक वर्ष २०८३/८४-२०८५/८६

नलगाड नगरपालिका, जाजरकोट
कर्णाली प्रदेश

प्रकाशन तथा परिमार्जन अभिलेख संस्करण	मिति	सहयोग गर्ने संस्था	अनुमोदन गर्ने निकाय
प्रथम	आ.व. २०७९/८०- २०८१/८२	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (PLGSP)	नलगाड नगरपालिका
दोस्रो	आ.व. २०८३/८४- २०८५/८६	स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP)	नलगाड नगरपालिका

स्पष्टिकरण:

यो दस्तावेज विशेष प्रयोजनका लागि नलगाड नगरपालिकाद्वारा तयार पारिएको र आधिकारिक रूपमा अनुमोदन गरिएको हो, तथा सार्वजनिक पहुँचका लागि उपलब्ध गराइएको छ ।

यस दस्तावेजलाई मूल उद्देश्यबाहेक अन्य प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्दा उत्पन्न हुने कुनै पनि परिणामहरूको जिम्मेवारी नगरपालिका को हुने छैन ।

यस दस्तावेजको सामग्रीमा आधारित कुनै पनि प्रकारका थप व्याख्या वा निर्णयहरूको जिम्मेवारी समेत नगरपालिका ले ग्रहण गर्ने छैन ।

मन्तव्य

नेपालको संविधानले संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको राज्य संरचना सहितको संघीय शासन प्रणाली अङ्गीकार गरी राज्य शक्तिको प्रयोग तीनवटै तहले गर्ने व्यवस्था गरेको छ । संविधानमा तीनवटै तहका सरकारको अधिकार क्षेत्र निर्धारण गरी आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, वार्षिक बजेट तर्जुमा, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना तर्जुमा र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस अर्थमा स्थानीय तह विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारिणी अधिकारसहित नागरिकको घरेलुको सरकारका रूपमा स्थापित भएका छन् । संविधान प्रदत्त यी सबै अधिकार र जिम्मेवारीहरू कुशलतापूर्वक कार्यान्वयन गरी नागरिकलाई छिटो छरितो, पारदर्शी, भरपर्दो र गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्ने दायित्व स्थानीय तहको काँधमा रहेको छ ।

स्थानीय तहको प्रभावकारी कार्यसम्पादन स्थानीय तहले तर्जुमा गर्ने नीति, कानून तथा योजना प्रक्रिया लगायतका संस्थागत व्यवस्था; कार्यप्रणाली र विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूको क्षमता र कार्यशैलीमा निर्भर हुन्छ । यसका लागि स्थानीय तहले आफ्नो भूमिका प्रभावकारी, परिणाममुखी, पारदर्शी र जवाफदेही ढंगले बहन गर्न योजना प्रक्रिया, कार्यशैली र चिन्तन पद्धतिलाई परिवर्तित सन्दर्भ अनुरूप बनाउन अत्यावश्यक छ ।

प्रस्तुत सन्दर्भमा यस नलगाड नगरपालिका ले आफ्ना नागरिकहरूका लागि मितव्ययी र गुणात्मक रूपले सेवा प्रदान गर्न सहज होस् भन्ने अभिप्रायले स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP) को प्राविधिक सहयोगमा त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना आर्थिक वर्ष २०८३/८४ देखि २०८५/८६ तयार गरिएको छ । यस योजनाको निर्माणले नलगाड नगरपालिका को समग्र प्रक्रियामा पारदर्शिता गतिशिलता र नयाँ आयाम स्थापित हुने विश्वास लिएको छु । साथै प्रभावकारी रूपमा सेवा प्रवाहका लागि गाउँ/नगरपालिकाको संस्थागत प्रणाली तथा मानव संसाधन सहित आन्तरिक क्षमता अभिवृद्धि गर्न महत्वपूर्ण सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ । योजनामा समावेश भएका क्षमता विकास क्रियाकलापहरूलाई उच्च प्राथमिकताका साथ गाउँ/नगरपालिकाको वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । त्यसबाहेक यस क्षेत्रमा क्रियाशील संघसंस्था तथा विकास साझेदारहरूको सहयोग परिचालन गर्नमा पनि यस योजनाले मद्दत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

अन्तमा, यस योजना निर्माण गर्न महत्वपूर्ण योगदान गर्ने र प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम तथा यस कार्यमा खटिने सम्पूर्ण विज्ञ समूह, त्यसैगरी यस गाउँ/नगरपालिकाको सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूलाई समेत हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । सर्वाङ्गीण विकासको मूल आधार भनेको सक्षम जनशक्ति हो, तसर्थ यस योजनाले सक्षम मानव पुँजी निर्माणको बाटो फराकिलो बनाउने अपेक्षा लिएको छु ।

.....

डम्बर बहादुर रावत
नगर प्रमुख
नलगाड नगरपालिका

मन्तव्य

नेपालको संविधानको मर्म, जनताको अपेक्षा र हामीले निर्वाचनको क्रममा घोषणपत्रमार्फत जनता समक्ष गरेका प्रतिवद्धता अनुसार हाम्रो सेवालाई सरल, सुलभ र पारदर्शी बनाउदै जनताको विकास प्रतिको असिमित चाहना र आवश्यकतालाई उपलब्ध सिमित श्रोत साधनबाट पूरा गर्ने कार्य अवश्य पनि चुनौतिपूर्ण छ । यद्यपी उपलब्ध स्रोत साधनको सही रूपमा पहिचान र परिचालन गरी आवश्यकताको प्राथमिकिकरणका आधारमा स्रोतको उपयुक्त व्यवस्थापन गर्न सकिनेमा हामीले हाम्रो प्रतिवद्धता पूरा गर्न सक्नेछौं । यसका लागि हामीले तर्जुमा गर्ने नीति, कानून तथा योजना प्रक्रिया लगायतका संस्थागत व्यवस्था; कार्यप्रणाली र जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूको क्षमता र कार्यशैलीलाई परिवर्तित सन्दर्भअनुरूप परिमार्जित र परिष्कृत गर्दै आफ्नो भूमिकालाई अझ बढी प्रभावकारी, परिणाममुखी, पारदर्शी र जवाफदेही बनाउन आवश्यक छ ।

यिनै चुनौतिहरूलाई अवसरको रूपमा रूपान्तरण गर्ने हाम्रो प्रतिवद्धता अनुरूप त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना आर्थिक वर्ष २०८३/८४ देखि २०८५/८६ तर्जुमा गरिएको छ । यस योजनाको कार्यान्वयनबाट नलगाड नगरपालिका को संस्थागत विकासका साथै निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकासमार्फत सेवाप्रवाहमा थप प्रभावकारिता आई सेवाग्राही, साझेदार संघ संस्था, र नागरिक समाजसँगको हाम्रो सम्बन्ध अझ बढी सुदृढ बन्ने विश्वास लिएको छु । यस योजनाले हाम्रो क्षमता विकासको आवश्यकता र प्राथमिकताको पहिचान गर्ने मात्र नभई त्यसका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत र जिम्मेवारी सहित स्रोत परिचालनका लागि संभावित सरोकारवाला समेत पहिचान गरेको हुँदा यसको कार्यान्वयन पक्षलाई सुनिश्चित गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । योजनामा पहिचान गरिएका क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनका लागि आगामी दिनमा यस स्थानीय तहले तर्जुमा गर्ने नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा प्राथमिकतासाथ समावेश गरिने विश्वास लिएका छौं ।

अन्तमा, यो त्रिवर्षीय योजना तयार पार्न प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP) सहित यस कार्यमा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग पुगाउने र खटिने विज्ञ समूह जनप्रतिनिधिहरू लगायत कर्मचारीहरू सवैलाई धन्यवाद दिँदै यस क्षमता विकास योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा समेत सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

.....

देवका लामिछाने

नगर उप-प्रमुख

नलगाड नगरपालिका

मन्तव्य

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारिणी अधिकारकासाथ नागरिकको घरदैलोको सरकारका रूपमा स्थापित गरेको हुँदा संविधानप्रदत्त अधिकार र जिम्मेवारीहरूलाई कुशल रूपमा सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो, छरितो मितव्ययी, पारदर्शी र गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्ने स्थानीय तहको जिम्मेवारी र दायित्व पनि हो । यसका लागि स्थानीय तहले जनताको अपेक्षा अनुरूप सेवा प्रवाह गर्न आफूलाई संस्थागत रूपमा सबल र सक्षम बनाउन जरुरी छ । त्यसबाहेक स्थानीय तहले आफूलाई विकास प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यताअनुसार काम गर्न सक्ने संस्थाको रूपमा स्थापित गर्नु पर्ने हुन्छ । संविधानमा उल्लेख भएका अधिकारहरूको व्यवहारिक कार्यान्वयन र स्थानीय शासनलाई प्रभावकारी तुल्याउनका लागि आवश्यक पर्ने क्षमताको अन्तर पहिचान गरी यस्ता अन्तर एवम् कमजोरीलाई हटाई स्थानीय तहलाई सबल र सक्षम शासकीय इकाईको रूपमा स्थापित गर्न योजनावद्ध क्षमता विकास प्रयाशको आवश्यकता पर्छ ।

मानवीय सीप र क्षमताको भरपुर उपयोग र विकास गर्दै कामलाई सृजनशील, छिटोछरितो, रचनात्मक र परिणाममुखी बनाएर मात्र सेवा प्रवाह गर्ने निकायहरूको संस्थागत क्षमता दिगो हुन सक्छ । स्थानीय सरकारद्वारा प्रदान गरिनुपर्ने सेवा, सुविधा आम नागरिकका अपेक्षा र चाहनाअनुरूप हुन सकेमा मात्र स्थानीय सरकारप्रति जनविश्वास र लोकप्रियता बढ्दै जान्छ । क्षमता विकास योजनाले स्थानीय तहलाई आफ्ना सबल पक्षहरू तथा सुधारका क्षेत्रहरू पहिचान गर्दै संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण र मानव संसाधन क्षमताको अभिवृद्धि गर्न समग्र दिशानिर्देश प्रदान गर्दछ ।

प्रस्तुत सन्दर्भमा यस नलगाड नगरपालिका को प्रस्तुत त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना आर्थिक वर्ष २०८३/८४ देखि २०८५/८६ तर्जुमा गरिएको छ । यस योजनाले वदलिदो परिस्थिती र जन चाहनाअनुसार प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि क्षमता विकासका हाम्रा प्राथमिकता सहित त्यसका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत र जिम्मेवारीको समेत स्पष्ट खाका समेटेको छ । यसको क्रमवद्ध कार्यान्वयनले यस गाउँ/नगरपालिकाको संगठनात्मक क्षमता र सेवा प्रवाहको गुणस्तरमा सुधार गरी समग्र संस्थागत सुशासन कायम गर्न महत्वपूर्ण सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

अन्तमा, यो क्षमता विकास योजना तयार पार्न प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP) सहित यस कार्यमा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न हुने सबै विज्ञ टोली, र सरोकारवालाहरू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

.....
कैलाश बहादुर ठकुराठी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
नलगाड नगरपालिका

विषयसूची

खण्ड १: परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ नलगाड नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय	२
१.३ क्षमता विकास योजनाको पृष्ठभूमि तथा मूलभूत आधारहरु	३
१.४ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य	४
१.५ क्षमता विकास योजनाका उद्देश्यहरु	४
१.६ क्षमता विकास योजनाको औचित्य र तर्जुमा पद्धति	४
१.६.१ क्षमता विकास योजनाको औचित्य	४
१.६.२ क्षमता विकास योजना तर्जुमा पद्धति	५
१.७ क्षमता विकास योजनाका प्रमुख क्षेत्रहरु	६
खण्ड २: नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विश्लेषण	७
२.१ संस्थागत क्षमता विश्लेषण	७
२.२ मानव संसाधन क्षमता विश्लेषण	८
२.३ नीतिगत, कानुनी र सेवा प्रणालीको विश्लेषण	८
२.४ क्षमता मूल्याङ्कनका प्रमुख निष्कर्षहरु	९
२.५ क्षेत्रगत रूपमा मुख्य निष्कर्षहरु	१२
खण्ड ३: क्षमता विकास योजना	१३
३.१ क्षमता विकास योजना	१३
४.१ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन	२७
४.२ क्षमता विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	२७
४.२.१ नियमित अनुगमन	२७
४.२.२ क्षमता विकास योजनाको अद्यावधिकरण	२८
खण्ड ५: अनुसूचीहरु	२९
अनुसूची १ कार्यशाला उपस्थिती तथा सहभागीहरुको विवरण :	२९
अनुसूची २: नगरपालिका को क्षमता विश्लेषण र नतिजा प्रमाणीकरण कार्यशालामा प्रस्तुत विषयवस्तुहरु	३२
अनुसूची ३ : सूचक अनुसार LISA नतिजाको विस्तृत विवरण (आर्थिक वर्ष २०८०।८१)	४०
अनुसूची ४: नेतृत्व तह क्षमता लेखाजोखा फाराम	४४
अनुसूची ५: मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम	४६
अनुसूची ६: मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम	५०
अनुसूची ७: ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था	५८

खण्ड १ : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको एकल अधिकारका साथै अनुसूची ९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार व्यवस्था गरिएको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय सरकारका अधिकारहरूलाई थप स्पष्ट पारेको छ। संविधानले स्थानीय तहहरूलाई विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारिणी अधिकारकासाथ नागरिकको घरदैलोको सरकारका रूपमा स्थापित गरेको छ। यस अर्थमा संविधान प्रदत्त अधिकार र जिम्मेवारीहरू कुशलतापूर्वक कार्यान्वयन गरी नागरिकलाई छिटो छरितो, पारदर्शी, भरपर्दो र गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्ने दायित्व स्थानीय तहको काँधमा रहेको छ।

स्थानीय तहहरू नागरिकको जीवनस्तर सुधारका साथै समृद्ध देशको लक्ष्य पूरा गर्न अनिवार्य र आधारभूत जिम्मेवार निकाय पनि हुन्। स्थानीय तहलाई प्रदत्त अधिकारहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि उनीहरूको संस्थागत र संगठनात्मक व्यवस्था, मानव संसाधन तथा भौतिक पूर्वाधार विकास लगायतका अवयवहरूको क्षमतामा सुधार गर्न जरुरी हुन्छ। स्थानीय तहको अधिकार र जिम्मेवारीहरू कुशलतापूर्वक सम्पन्न गर्ने विषय विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जननिर्वाचित प्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता र कार्यशैलीमा भर पर्छ। स्थानीय तहले आफ्नो भूमिका प्रभावकारी, परिणाममुखी, पारदर्शी र जवाफदेही ढंगले बहन गर्न योजना प्रक्रिया, कार्यशैली र चिन्तन पद्धतिलाई परिवर्तित सन्दर्भअनुरूप बनाउन अत्यावश्यक छ। त्यसबाहेक स्थानीय तहले कुशल नेतृत्वसहित संस्थागत रूपमा सबल, सक्षम, पूर्ण प्रजातान्त्रिक, जिम्मेवार र प्रभावकारी भई सेवा प्रवाह गर्न पनि उत्तिकै आवश्यक हुन्छ।

स्थानीय सरकारका सही कार्यविधि र तौरतरिकाले देशमा सुशासनको प्रत्याभूति गर्न सहयोग पुऱ्याउने भए पनि नेपालका अधिकांश स्थानीय तहहरूले शासन सञ्चालनमा बहुआयामिक चुनौतीहरूको सामना गरिरहेका छन्। तीमध्ये कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको कार्यक्षमताको कमी ठूलो समस्याका रूपमा देखिएको छ। यस्तो अवस्थामा स्थानीय तहले सामाजिक, आर्थिक, भौतिक पूर्वाधार तथा वातावरणीय दिगो विकास कार्यक्रमहरूलाई परिणाममुखी बनाउने कानुनी तथा नैतिक दायित्व पूरा गर्न सक्दैनन्।

मानवीय सीप र क्षमताको भरपुर उपयोग र विकास गर्दै कामलाई सिर्जनशील, छरितो, रचनात्मक र परिणाममुखी बनाएर मात्र सेवा प्रवाह गर्ने निकायहरूको संस्थागत क्षमता दिगो हुन सक्छ। स्थानीय सरकारद्वारा प्रदान गरिनु पर्ने सेवा, सुविधा तथा वस्तु आम नागरिकका अपेक्षा र चाहनाअनुरूप हुन सकेमा मात्र जननिर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारीतन्त्रप्रति विश्वासनीयता बढ्दै जान्छ। यो हुन नसक्दा राज्य र व्यवस्थाप्रति आम नागरिकहरूको निराशा बढ्न जान्छ।

जिम्मेवारी अनुसार कार्यक्षमतामा कमी हुँदा सेवा प्रवाह चुस्त-दुरुस्त नहुन सक्छ। नागरिकका आशा र अपेक्षाअनुरूप विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यतालाई आत्मसात गर्न नसक्दा स्थानीय सरकारहरू गतिशील र रचनात्मक बन्न सक्दैनन्। नागरिकका न्यूनतम आवश्यकताहरू पहिचान गर्न नसक्दा विकास कार्यक्रमहरूको प्राथमिकीकरणमा अन्योल उत्पन्न हुन्छ, जसले समृद्धिको दिशा र गन्तव्यप्रति अस्पष्टता ल्याउँछ। तसर्थ स्थानीय तहले संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्दै मानव संसाधन, विधि र कार्य प्रणालीमा सुधार गरी नागरिकप्रति पूर्ण रूपमा उत्तरदायी स्थानीय सरकारको प्रत्याभूति गराउन जरुरी छ। यसैमा संघीय पद्धतिको सफल कार्यान्वयन एवम् देश र जनताको भविष्य निर्भर रहेको छ।

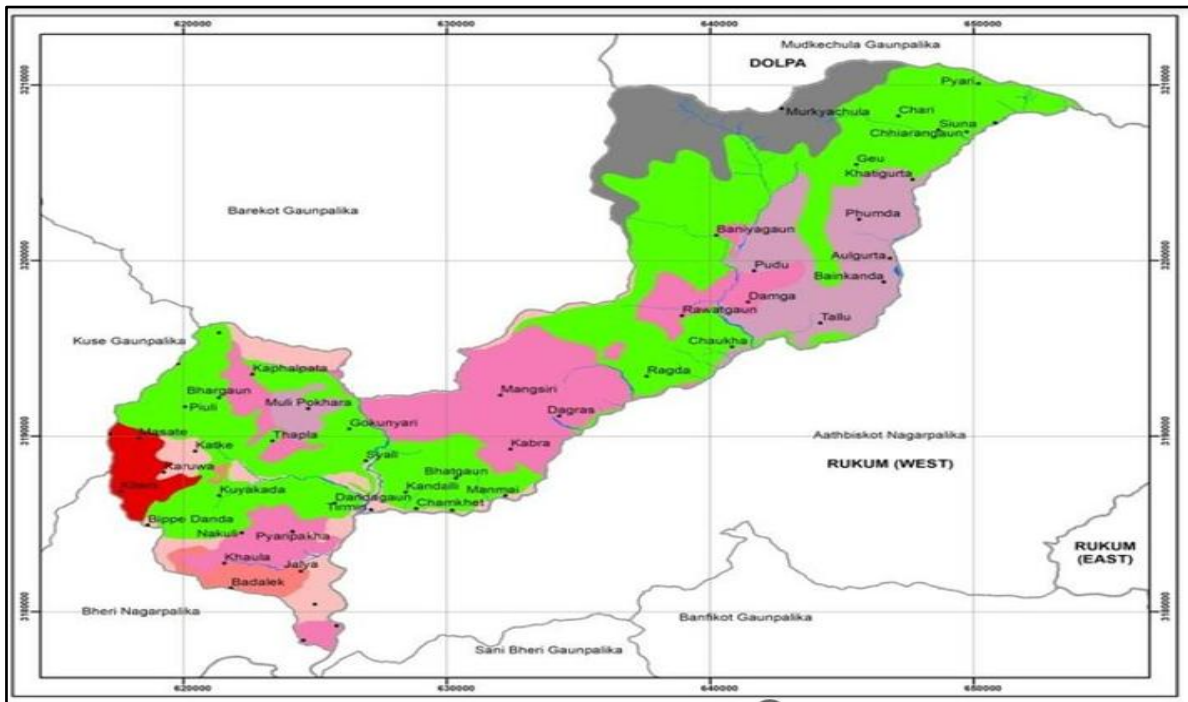
सन् १९८० को दशकमा नोबेल पुरस्कार विजेता अमर्त्य सेनले भौतिक स्रोतको पर्याप्तताले मात्र विकासको बहुआयामिकता सुनिश्चित गर्दैन भन्ने मान्यता प्रस्तुत गरेका थिए। उनका अनुसार क्षमता विकास मानव विकासको चाबी हो र यो समग्र विकासका लागि महत्वपूर्ण छ। एउटा प्रसिद्ध भनाइ नै छ, जनतालाई माछा दिएर होइन, माछा मार्ने जाल र सीप दिएर उनीहरूको जीविकोपार्जन सुनिश्चित गर्न सकिन्छ।

स्थानीय सरकारको क्षमता विकासको अवधारणा केवल नेतृत्व र व्यवस्थापनसँग जोडिएको संस्थागत क्षमता विकास मात्र हो कि भन्ने द्विविधा पनि यदाकदा देखिने गरेको छ । तर संरचनागत विकाससँगै सेवाग्राही जनता, उपभोक्ता समितिहरू र विकास साझेदारहरूको समेत क्षमता विकासबाट मात्र समग्र विकास हासिल गर्न सकिन्छ भन्ने मान्यतालाई आम रूपमा स्वीकार गरिएको छ । त्यसैले स्थानीय तहमा क्षमता विकासको अवधारणा वास्तवमा अमर्त्य सेनको मानव क्षमता विकाससँगै संरचना, संस्था, सेवाग्राही जनता र विकास साझेदारको समेत क्षमता विकास गर्ने पाँचबुँदे अवधारणा हो भन्न सकिन्छ ।

प्रस्तुत सन्दर्भमा नलगाड नगरपालिकाले आफ्ना नागरिकहरूका लागि मितव्ययी र गुणात्मक रूपले सेवा प्रदान गर्न सहज होस् भन्ने अभिप्रायले संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट जारी “गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६” मा आधारित रही प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रमको प्राविधिक सहयोगमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० देखि २०८१/८२ सम्म अवधिको पहिलो क्षमता विकास योजना निर्माण गरेको थियो । यस योजनाको कार्यान्वयन अवस्थाको समीक्षा गरी समयसापेक्ष र अझ बढी कार्यान्वयनयोग्य बनाउने क्रममा स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP) को प्राविधिक सहयोगमा आर्थिक वर्ष २०८३/८४ देखि २०८५/८६ सम्मको अवधिका लागि यो दोश्रो क्षमता विकास योजना तयार गरिएको छ ।

१.२ नलगाड नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नेपाल सरकारको घना वस्ती भएको क्षेत्रहरूलाई जनसंख्याको आधारमा नगरपालिकाको रूप दिई क्रमिक गतिमा भौतिक सुविधा सम्पन्न बनाई स्थानीय आर्थिक गतिविधिको केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने नीति अनुरूप वि.स. २०७३ सालमा स्थापना भएको हो । जाजरकोट जिल्ला कर्णाली प्रदेश को एक सुन्दर र ऐतिहासिक पहाडी जिल्ला हो भने यो जिल्लामा रहेका ३ वटा नगरपालिका र ४ गाउँपालिका सहित जम्मा ७ स्थानीय निकाय रहेका छन् । यस नगरपालिकाको संरचना साविकका डाँडागाउँ लहँ खगेनकोट रदा र भगवती गा.वि.स. लाई मिलाएर नलगाड खोलाको नामबाट नामाकरण गरी नगरपालिकाको नाम नलगाड नगरपालिका रहन गएको हो ।

यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल ३८७.४४ व.कि.मि. रहेको छ । जुन जाजरकोट जील्लामा रहेका नगरपालिका मध्ये क्षेत्रफलको आधारमा सबैभन्दा ठुलो नगरपालिका हो । यहाँको कुल जनसंख्या २८,८५८ रहेको छ । यस नगरपालिकामा जम्मा १३ वटा वडाहरू रहेका छन् । यस नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाको कार्यालय वडा नं.७ दल्लीमा रहेको छ भने सीमाना पूर्वमा रुकुम जिल्ला, पश्चिममा कुसे गा.पा., उत्तरमा बारेकोट गा.पा. र डोल्पा जिल्ला रहनुको साथै दक्षिणमा भेरी नगरपालिका रहेको छ ।

१.३ क्षमता विकास योजनाको पृष्ठभूमि तथा मूलभूत आधारहरू

नेपालको संविधानको मर्म तथा संघीयताको मान्यताअनुसार, स्थानीय सरकारहरू नागरिकप्रति उत्तरदायी, पारदर्शी, परिणाममुखी र प्रभावकारी ढङ्गले सञ्चालन हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहलाई शासन व्यवस्थाका स्थानीय सन्दर्भ अनुसारको मागमा आधारित योजना तर्जुमा प्रक्रिया, निर्णय-प्रक्रिया तथा कार्यगत अभ्यासहरू स्वतन्त्र रूपमा संचालन गर्नका लागि प्रेरित गर्दछ । यी अधिकारहरूलाई सार्थक रूपमा प्रयोग गर्न स्थानीय तहले संस्थागत तथा संगठनात्मक व्यवस्थाहरू सुदृढ गर्नुपर्छ र मानव संसाधन क्षमतामा अभिवृद्धि गर्न आवश्यक हुन्छ । साथै योजना तर्जुमा तथा बजेट निर्माणका अभ्यासलाई समग्र रूपमा सुदृढ गर्नुपर्छ, जसले गर्दा सेवाप्रवाह प्रभावकारी र परिणाममुखी हुन सम्भव हुन जान्छ ।

स्थानीय तहको दिगोपना स्थानीय तहमा रहेका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको क्षमता र सो क्षमताको उपयोगमा निर्भर रहन्छ । साथै स्थानीय तहले अवलम्बन गरेका प्रणालीहरू र उत्तरदायी प्रकारको अभ्यासहरूमा निर्भर रहन्छ । यस प्रकारको अभ्यासहरूले स्थानीय तहले प्रवाह गर्ने सेवालालाई नागरिकमैत्री बनाउन सहयोग पुग्छ र नागरिकका अपेक्षाहरूसँग मेल खाने बनाउँछ । यस्ता विषयहरू स्थानीय तहको क्षमता विकास योजनामा समेटिएका हुन्छन् ।

त्यसैले, क्षमता विकासका यिनै क्षेत्रहरूलाई सुदृढ गरी नलगाड नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवाहरूलाई थप प्रभावकारी र गुणस्तरीय बनाउने सन्दर्भमा प्रस्तुत क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरिएको हो । यस योजना तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधान लगायतका विविध ऐन, नियम र निर्देशिकाहरूलाई आधार मानिएको छ । ती आधारहरू विस्तृत रूपमा तल प्रस्तुत गरिएका छः

- नेपालको संविधान
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना (आ.व. २०७९/८०-२०८१/८२)
- गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ (संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा जारी)
- स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (व्यवस्थापन तथा कार्यसञ्चालन) कार्यविधि, २०८२ (संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा जारी)
- स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्व-मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७ (संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा जारी)
- संघीय तथा प्रादेशिक निजामती सेवा सम्बन्धी ऐन तथा नियमावलीहरू
- संघीय, प्रादेशिक तथा नगरपालिका को आवधिक योजना
- दिगो विकास लक्ष्यहरू (SDGs)

- संघीय तथा प्रादेशिक तहबाट समय-समयमा प्राप्त निर्देशनहरू
- DT Global/LISP TA द्वारा तयार गरिएको क्षमता विकास मूल्याङ्कन प्रमाणीकरण कार्यशाला प्रतिवेदन (डिसेम्बर २०२५)

१.४ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य

नलगाड नगरपालिकाको संस्थागत तथा मानव संसाधन क्षमता अभिवृद्धिमार्फत सुशासन, विकास व्यवस्थापन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई जनमुखी, प्रभावकारी, गुणस्तरीय र पारदर्शी बनाउने यस क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य रहेको छ ।

१.५ क्षमता विकास योजनाका उद्देश्यहरू

क्षमता विकास योजनाका मुख्य उद्देश्यहरू यसप्रकार छन्:

- १) सहज र प्रभावकारी रूपमा सेवा प्रवाह गर्न नगरपालिकाको संस्थागत प्रणाली तथा मानव संसाधन सहित आन्तरिक क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने ।
- २) क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोतसाधनहरूको पहिचान र एकीकृत गरी त्यसको प्रभावकारी परिचालनका लागि सरोकारवालाहरूलाई मार्गदर्शन प्रदान गर्ने ।
- ३) महिला तथा पछाडि पारिएका समूदायहरूको स्थानीय विकास प्रक्रियामा पहुँच बढाउन सहयोग गर्नुको साथै उनीहरूको सेवा तथा सुविधाहरूमा पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

१.६ क्षमता विकास योजनाको औचित्य र तर्जुमा पद्धति

१.६.१ क्षमता विकास योजनाको औचित्य

संविधानप्रदत्त अधिकार र जिम्मेवारीहरूलाई कुशल रूपमा सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो, छरितो मितव्ययी, पारदर्शी र गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी र दायित्व घरदैलोको सरकारको रूपमा रहेको स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रमा रहेको हुन्छ । यसले गर्दा पनि स्थानीय तहले स्थानीय जनताको अपेक्षा अनुरूप सेवा प्रवाह गर्न आफूलाई संस्थागत रूपमा सबल र सक्षम बनाउन सक्नु पर्दछ ।

विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम प्रविधि र मान्यताअनुसार काम गर्न सक्ने गरी स्थानीय तहको संस्थागत क्षमता विकास गर्न पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता पर्छ । संविधानमा उल्लेख भएका अधिकारका सूचीहरूको व्यावहारिक कार्यान्वयन, स्थानीय तहको शासन संचालन क्षमता र स्थानीय शासनलाई प्रभावकारी तुल्याउनका लागि आवश्यक पर्ने क्षमताको अन्तर पहिचान गरी यस्ता अन्तर एवम् कमजोरीलाई हटाई स्थानीय तहलाई सबल र सक्षम शासकीय इकाईको रूपमा स्थापित गर्न योजनावद्ध क्षमता विकास प्रयासको आवश्यकता पर्छ । संविधान तथा कानूनले तोकेको भूमिका र जिम्मेवारी अनुरूप कार्य सम्पादन गर्दा समग्र राष्ट्रिय योजना र विश्वव्यापि साझा लक्ष्यको रूपमा रहेका दिगो विकासका लक्ष्य तथा स्थानीय स्तरमा आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्ने गरी योजनावद्ध रूपमा कार्य सम्पादन गर्न पनि योजनावद्ध क्षमता विकासको आवश्यकता हुन्छ ।

क्षमता विकास योजनाले नगरपालिकालाई आफ्ना सबल पक्षहरू तथा सुधारका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न, संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण र मानव संसाधन क्षमताको अभिवृद्धि गर्न समग्र दिशा तथा रणनीति प्रदान गर्दछ । विशेषतः क्षमता विकास योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनले संगठनात्मक तथा वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढ गर्ने, सेवा प्रवाह प्रणाली सुधार गर्ने, र पूर्वाधार योजनामा स्पष्ट र क्रमबद्ध रूपमा सुधार गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । त्यसैगरी यस योजनाले नगरपालिकालाई उपलब्ध स्रोतको प्रभावकारी प्रयोगमा मार्गदर्शन गर्नुका साथै संस्थागत तथा कार्यगत दक्षता अभिवृद्धि गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहको गुणस्तर सुधार गर्न सहयोग पुऱ्याउने छ । साथै यस योजनाले नगरपालिकामा समावेशी तथा उत्तरदायी शासनलाई प्रवर्द्धन गर्ने, लैंगिक समानता तथा

सामाजिक समावेशीकरण, नागरिक सहभागिता, तथा नीतिगत प्रावधानहरूको कार्यान्वयनलाई प्राथमिकता दिन मार्गदर्शन गर्ने समेत अपेक्षा गरिएको छ ।

नलगाड नगरपालिकाले आ.व. २०७९/८० मा तयार गरेको पहिलो क्षमता विकास योजना (CD Plan) खासगरी आर्थिक स्रोतको अभाव र मानव संसाधनको कमीका कारणले पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गर्न नसकिएको महशुस भैरहेको र यस योजनामा मध्यावधि समीक्षा गर्ने व्यवस्था समेत रहेको सन्दर्भमा हालसम्मका उपलब्धिहरू पहिचान गरी नयाँ लक्ष्यहरू निर्धारण गर्न यस योजनाको समीक्षा गर्ने निर्णय गरिएको हो । यस समीक्षा प्रक्रियाले नगरपालिकालाई चालु क्षमता विकास योजनाको पुनरावलोकन गर्न तथा क्षमता विकाससँग सम्बन्धित नयाँ क्रियाकलापहरू समावेश गरेर यसलाई स्थानीय सन्दर्भअनुसार दोश्रो क्षमता विकास योजना गर्न सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

१.६.२ क्षमता विकास योजना तर्जुमा पद्धति

नलगाड नगरपालिकाको पहिलो तीन वर्षे क्षमता विकास योजना आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कर्णाली प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (KPTA/PLGSP) को सहयोगमा तयार गरिएको थियो । LISP-TA ले नगरपालिकालाई यस योजनाको आवधिक समीक्षा गरी परिमार्जन गर्न प्राविधिक सहयोग गरेको छ । यस क्रममा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन नतिजाको उपयोगका साथै आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को फागुन-चैतमा नगरपालिका को संस्थागत क्षमता विश्लेषण गरिएको थियो । त्यस विश्लेषणबाट प्राप्त निष्कर्षहरूको प्रमाणीकरण गर्नका लागि मङ्सिर २०८२ (नोभेम्बर २०२५) मा प्रमाणीकरण कार्यशालाको आयोजना गरिएको थियो । त्यसैगरी मानव संसाधन तथा नीतिगत, कानुनी र सेवाप्रणालीसँग सम्बन्धित क्षमता विश्लेषणका लागि क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शनमा उल्लिखित ढाँचाहरूको प्रयोग गरिएको छ । क्षमता विकास योजनाको परिमार्जनको क्रममा प्रयोग गरिएका प्रमुख विधि तथा प्रक्रियाबारे संक्षेपमा तल उल्लेख गरिएको छ ।

संस्थागत क्षमता विश्लेषण: यो क्षमता विकास (CD) योजना परिमार्जन गर्ने क्रममा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विश्लेषणका लागि स्थानीय सरकार संस्थागत क्षमता स्व-मूल्याङ्कन (LISA) ढाँचाको उपयोग गरी नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन नतिजाहरूको आधारमा सबल पक्ष तथा सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू र चुनौतीहरूको पहिचान गरिएको छ । त्यसैगरी संस्थागत क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्दा स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मूल्यांकन प्रणाली (LGPAS) ढाँचाको प्रयोग गरी पहिचान गरिएका क्रियाकलापहरू समावेश गरिएको छ ।

क्षमता विश्लेषणका निष्कर्षहरूको प्रमाणीकरण: क्षमता विश्लेषण तथा प्रमाणीकरण गर्ने क्रममा यस प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउने, क्षमता विकासका क्रियाकलापलाई क्षमता विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजाहरूमा आधारित बनाउने र यो प्रक्रियामा सबै पक्षहरूको सक्रिय सहभागिता रहने विषयलाई सुनिश्चित गर्ने प्रयत्न गरिएको छ । यसका लागि संस्थागत क्षमता विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजाहरूलाई नगरपालिकाका पदाधिकारी, शाखा प्रमुखहरू र अन्य कर्मचारीहरूको उपस्थितिमा प्रमाणीकरण कार्यशालाको आयोजना गरी समीक्षा तथा पुनरावलोकन गरिएको थियो । यस प्रक्रियामा संस्थागत क्षमता विश्लेषणका नतिजाहरूमा थप छलफल गरी प्रमाणीकरण गर्नुका साथै योजनाहरूको उपलब्धता, न्यायिक समितिका अभिलेखहरू, खरिद प्रक्रियाका अभ्यासहरू, घुम्टि सेवाहरू, तथा गुनासो व्यवस्थापन जस्ता अतिरिक्त प्रमाण तथा जानकारीहरू प्रस्तुत गरिएको थियो जसले गर्दा क्षमता विकास योजनालाई थप प्रभावकारी र सुदृढ बनाउन सहयोग पुगेको छ ।

यस प्रक्रियाले छलफलमा आएका निष्कर्षहरूको विश्वसनीयता बढाउन, कमजोरीहरू तथा सुधारका प्रमुख क्षेत्रहरू यथार्थपरक बनाउन, र सहमतीहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि नगरपालिकाले स्वामित्व ग्रहण गर्न सहयोग पुऱ्याएको छ । क्षमता विश्लेषणका नतिजाहरूको प्रमाणीकरण कार्यशालाका सहभागीहरूको विवरण अनुसूची-१ मा समावेश गरिएको छ ।

मानव संसाधन क्षमता विश्लेषण: मानव संसाधनको क्षमता विश्लेषण गर्ने कार्य पहिलो क्षमता विकास योजना तयार गर्ने क्रममा सम्पन्न गरिएको र यसमा उल्लेखित अधिकांश क्रियाकलापहरू स्थानीय परिवेशअनुसार अझै पनि सान्दर्भिक नै रहेका छन् । त्यसैले, मानव संसाधन विकास योजना खण्ड अन्तर्गत प्रस्तावित क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू मुख्यतया विद्यमान क्षमता विकास योजना (आ.व. २०७९/८०–२०८१/८२) मा आधारित छन् । यद्यपि, मानव संसाधन तथा नीतिगत, कानुनी र सेवाप्रणालीसँग सम्बन्धित क्षमता विश्लेषणका लागि LISP को क्षेत्रीय कार्यालय अन्तर्गत कार्यरत सुशासन तथा लैससास अधिकृत लगायतका फिल्ड कर्मचारीहरू मार्फत गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ मा उल्लिखित अनुसूचीको प्रयोग गरी विवरणहरू अध्यावधिक गर्ने प्रयत्न गरिएको छ ।

सामूहिक समीक्षा र सहमति निर्माण: संस्थागत र मानव संसाधन क्षमता विश्लेषण समेतका आधारमा प्रस्तावित क्षमता विकासका क्रियाकलापहरूलाई LISP टिम तथा नगरपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको उपस्थितिमा प्रमाणीकरण कार्यशालाको आयोजना गरी सबै पक्षका बीचमा साझा बुझाइ कायम गर्ने र प्राप्त सुझावहरूका आधारमा यस क्षमता विकास योजनालाई अन्तिम रूप दिइएको छ । यस क्रममा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसँग पनि आवश्यक समन्वय र छलफलहरू गरी साझा सहमती कायम गरिएको छ ।

दस्तावेजीकरण : क्षमता विश्लेषण र नतिजा प्रमाणीकरण कार्यशाला बैठकमा प्रस्तुत गरिएका विषयवस्तु तथा फोटोहरू यस योजनाको प्रमाणीकरण प्रक्रियाको प्रमाणका रूपमा दस्तावेज गरिएको र यस योजनाको अनुसूची २ मा समावेश गरिएको छ ।

क्षमता विकास योजनाको अनुमोदन: तीन वर्षको अवधि (आ.व. २०८३/८४–२०८५/८६) का लागि तयार गरिएको यस परिमार्जित क्षमता विकास योजनाको मस्यौदालाई २४ जेठ, २०८३ मा नगरपालिकामा आयोजित प्रमाणीकरण कार्यशालाको सुझाव अनुसार अन्तिम रूप दिई नगर कार्यपालिका बैठकबाट अनुमोदन गरिएको छ ।

१.७ क्षमता विकास योजनाका प्रमुख क्षेत्रहरू

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले आ.व. २०८२/८३ मा विद्यमान LISA ढाँचालाई संसोधन गरी स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मूल्यांकन प्रणाली (LGPAS) लागू गरिसकेको छ । त्यसैले, यस परिमार्जित क्षमता विकास योजनाले LGPAS मा उल्लिखित प्रमुख पाँचवटा क्षेत्रहरूलाई समेटेको छ । यसले नगरपालिकाको बदलिँदो आवश्यकताको प्रतिबिम्बित गर्ने मात्र होइन की राष्ट्रिय ढाँचा तथा नगरपालिकाको आवधिक योजनासँग पनि मेल खाने तथा एकिकृत गर्ने मार्गचित्र प्रदान गरेको छ । यस क्षमता विकास योजनाले समग्रमा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संसाधन क्षमता विकास र नगरपालिका को सेवाप्रवाहलाई थप सुदृढ बनाउन सहयोग पुऱ्याउने छ । योजनामा निम्न पाँचवटा क्षमता तथा सेवा क्षेत्रहरू समेटिएका छन् ।

क. सुशासन तथा संस्थागत विकास: योजना तथा बजेट, प्रशासनिक व्यवस्थापन, पारदर्शिता र उत्तरदायित्व, शासकीय प्रबन्ध, सेवाप्रवाह, सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन, र समन्वय तथा सहकार्य ।

ख. सामाजिक विकास: खानेपानी तथा सरसफाई, शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य, सामाजिक समावेशीकरण र संरक्षण, विवाद निरूपण तथा मेलमिलाप ।

ग. आर्थिक विकास: कृषि, पशु तथा सहकारी; भूमी तथा सिंचाइ; स्थानीय आर्थिक विकास; उद्यमशीलता र रोजगारी ।

घ. पूर्वाधार विकास: स्थानीय सडक, भवन तथा अन्य सामाजिक पूर्वाधार, पूर्वाधार उपयोगिता र दिगोपना ।

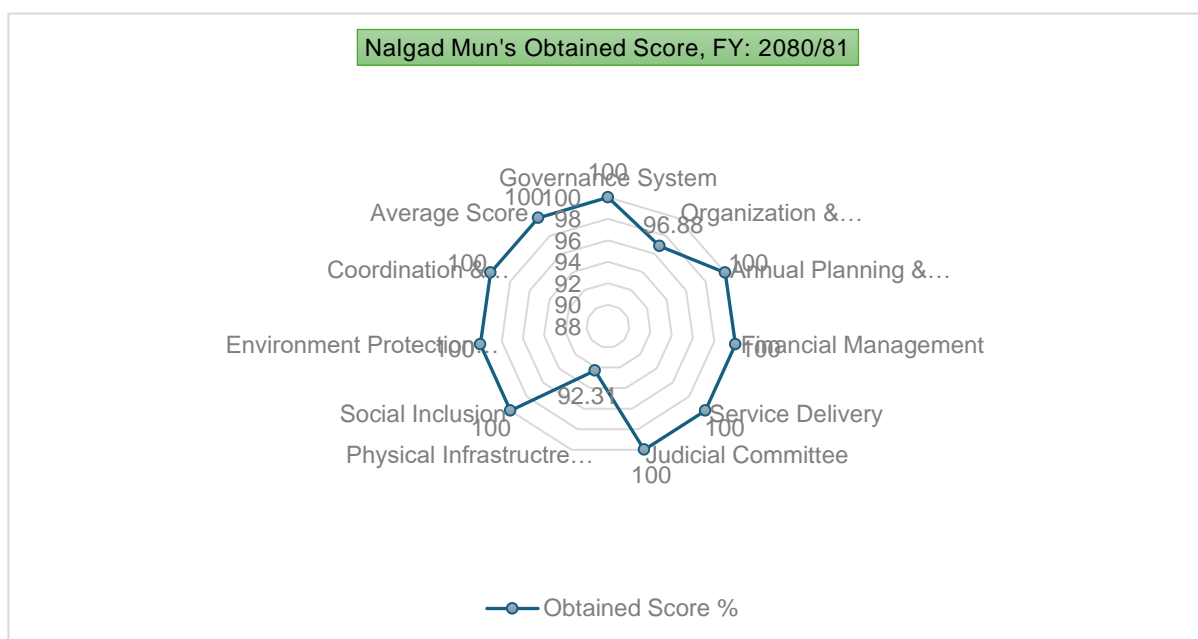
ङ. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन: वातावरण संरक्षण, विपद् व्यवस्थापन ।

खण्ड २: नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विश्लेषण

२.१ संस्थागत क्षमता विश्लेषण

यो क्षमता विकास (CD) योजना नगरपालिकाको संस्थागत सुदृढीकरणका लागि सेवा प्रवाहका विभिन्न क्षेत्रहरू समेटेर गरिएको क्षमता आकलनबाट प्राप्त तथ्यहरूका आधारमा तयार गरिएको हो । यस क्रममा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता आकलनका लागि स्थानीय सरकार संस्थागत क्षमता स्व-मूल्याङ्कन (LISA) प्रणालीको प्रयोग गरिएको छ । यसका लागि आ.व. २०८०/८१ को संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन नतिजालाई आधार मानी नगरपालिकाको संस्थागत क्षमताका सबल पक्ष तथा सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू र चुनौतीहरूको पहिचान गरिएको छ । तत्पश्चात नगरपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको सहभागितामा क्षमता विश्लेषणका नतिजाहरूमा थप छलफल गरी प्रमाणिकरण गर्ने कार्य समेत गरिएको थियो । स्वमूल्याङ्कन नतिजाको संक्षिप्त विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ भने विस्तृत विवरण यस योजनाको अनुसूची ३ मा समावेश गरिएको छ ।

मुल्याङ्कनका क्षेत्रहरू	तह अनुसार प्राप्त अंक			नतिजा प्रतिशतमा
	समग्र अवस्था	प्रकृयागत अवस्था	परिमाणात्मक अवस्था	
शासन व्यवस्थापन	३	४	२	१००
संङ्गठन तथा प्रशासन	२.७५	२.५	२.५	९६.८८
वार्षिक बजेट तथा योजना तर्जुमा व्यवस्थापन	२	४	५	१००
वित्तीय एवम् आर्थिक व्यवस्थापन	२	४	५	१००
सेवा प्रवाह	४	४	८	१००
न्यायिक कार्यसम्पादन	१.५	२.५	३	१००
भौतिक पूर्वाधार	४	३	५	९२.३१
सामाजिक समावेशीकरण	३	३	४	१००
वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन	३	३	३	१००
सहकार्य र समन्वय	२	२	२	१००
कूल नतिजा				९८.७५%

२.२ मानव संशाधन क्षमता विश्लेषण

यस नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विश्लेषण गर्ने कार्य प्रथम क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न क्रममा विस्तृत रूपमा गरिएको र सोही आधारमा पहिचान भएका क्षमता विकास आवश्यकताका आधारमा मानव संशाधन क्षमता विकासका क्रियाकलाप पहिचान गरिएको थियो । ती क्रियाकलापहरू अहिले पनि उत्तिकै सान्दर्भिक देखिएकोले यस योजनाको परिमार्जन गर्ने क्रममा क्षमता विश्लेषण सम्बन्धी विवरणहरूलाई अध्यावधिक गर्ने प्रयत्न गरिएको छ ।

त्यसबाहेक यस नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विश्लेषणका लागि LISP-TA टिमले २०८१ फागुन-चैत महिनामा संस्थागत क्षमता विश्लेषण गरी सोको नतिजा उपर २०८२ मङ्सिरमा नगरपालिकामा प्रमाणीकरण कार्यशालाको समेत आयोजना गरिएको थियो । मानव संशाधन क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्दा यस कार्यशालाका निष्कर्षहरूको अतिरिक्त LISP को क्षेत्रीय कार्यालय अन्तरगत कार्यरत सुशासन तथा लैससास अधिकृत लगायतका फिल्ड कर्मचारीहरू मार्फत संकलित सूचना र विवरणलाई समेत आधारको रूपमा लिइएको छ । यस क्रममा नेतृत्व तहको क्षमता विश्लेषणका लागि उपयोग गरिएको ढाँचा अनुसूची ४ मा र कर्मचारीहरूको क्षमता विश्लेषणका लागि उपयोग गरिएको ढाँचा अनुसूची ५ मा संलग्न गरिएको छ । त्यसबाहेक मानव संशाधनको विषय क्षेत्रगत क्षमता विश्लेषणको ढाँचा अनुसूची ६ मा संलग्न गरिएको छ ।

यस नगरपालिकाको स्वीकृत संगठन तथा व्यवस्थापन संरचना बमोजिम नगरपालिकामा ६९ कर्मचारी दरबन्दी भएकोमा ५६ जना कर्मचारी कार्यरत रहेको र १३ पद रिक्त रहेको छ । कार्यरत कर्मचारीमध्ये ५३ स्थायी र ३ करारमा रहेका छन् । सबै कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत कार्यविवरण (ToR) उपलब्ध गराइएको भएपनि त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन भने हुन सकेको छैन । साथै कर्मचारीहरूको प्रोत्साहन र उत्प्रेरणाका क्रियाकलापहरूमा पनि कमी देखिएको छ । कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्यांकन वार्षिक रूपमा गर्ने गरेको भए पनि दण्ड र पुरस्कारमा त्यसको कमै प्रयोग हुने गरेको छ । नगरपालिकाको स्वीकृत संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण प्रतिवेदनमा पनि पुनरावलोकन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

नगरपालिकाका निर्वाचित प्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूका लागि क्षमता विकास सम्बन्धी तालिमहरू प्रदेश सुशासन केन्द्र (PCGG) तथा स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठानसँग समन्वय गरी सञ्चालन गर्ने गरिएको छ । हाल नयाँ नियुक्त कर्मचारीहरूको लागि सेवा प्रवेश तालिम उपलब्ध गराउन भने आवश्यक रहेको छ । प्रशासन शाखाले नयाँ कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत विवरण (PIS) तथा कार्यसम्पादन मूल्यांकन लगायतका व्यक्तिगत अभिलेखहरू व्यवस्थापन गर्ने गरेको छ । त्यसैगरी नगरपालिकामा नयाँ कर्मचारी नियुक्त हुदाँ र सरुवा भइ अन्यत्र जाँदा वा सेवा निवृत्त भइ जाँदा सम्बन्धित कर्मचारीहरूको जिम्मामा रहेको जिन्सी सामानहरू हस्तान्तरण र प्राप्ति सम्बन्धी अभिलेख समेत व्यवस्थापन गर्ने गरिएको छ ।

२.३ नीतिगत, कानुनी र सेवा प्रणालीको विश्लेषण

नगरपालिकाले कार्यसम्पादनका लागि आवश्यकमध्ये हालसम्म १०३ वटा कानूनहरू तर्जुमा गरेको छ । नगरपालिकाले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि, सार्वजनिक खरीद नियमावली र आकस्मिक कोष सञ्चालन कार्यविधि यथाशीघ्र तर्जुमा गर्ने लक्ष्य राखेको छ भने आवधिक योजना र विभिन्न विषय क्षेत्रगत योजना लगायतका योजनाहरू पनि तर्जुमा र अध्यावधिक गर्नुपर्ने अवस्था छ । साथै स्थानीय कानून तथा योजना तर्जुमा र यिनको प्रभावकारी कार्यान्वयन एवम् अनुगमनका लागि नगरपालिकामा गठित विभिन्न समिति, उपसमितिले आफ्नो जिम्मेवारी अनुरूप भूमिका निर्वाह गर्न आवश्यक क्षमता विकासमा पनि थप ध्यान दिनु पर्ने अवस्था छ । कानून सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची ७ मा समावेश गरिएको छ ।

नगरपालिकाले सुशासन तथा संस्थागत विकासमा सहभागीतामूलक योजना तर्जुमा, अनुगमन मूल्यांकन र व्यवस्थापनका लागि समयमा नै बजेट स्वीकृति, पारदर्शिता, प्रभावकारी गुनासो व्यवस्थापनको साथै बजेट लेखा प्रणाली SuTRA को प्रयोग गरेको र सार्वजनिक खरिद कानून अनुरूप आवश्यक ई-बिडिड प्रणालीमार्फत कार्यान्वयन गरेको छ । त्यसैगरी व्यक्तिगत घटना दर्ता जस्तै: जन्म, मृत्यु, बसाईसराई आदिको अनलाइन दर्ता तथा EMIS, IHMIS, किसान दर्ता प्रणाली जस्ता क्षेत्रगत डिजिटल प्रणालीहरू समेत सञ्चालनमा रहेका छन् ।

नगरपालिकाले सेवा प्रवाहसँग सम्बन्धित गुनासोहरूको व्यवस्थापन र संवोधनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तथा सूचना प्रवाह र व्यवस्थापनका लागि सूचना अधिकारीको व्यवस्था गरेको छ । साथै नगरपालिकाले सम्पादन गरेका कार्य तथा नगरपालिका को योजना, नीति र निर्णयहरू लगायतका विषयमा सुसूचित गर्न प्रवक्ता समेत तोकि जिम्मेवारी दिइएको छ ।

नगरपालिकाले प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह (टोकन, अनलाइन रजिष्ट्रेशन वा कम्प्युटर विलिडको प्रयोग) प्रणाली अवलम्बन गर्न सकेको छैन । साथै सेवा प्रवाहको मापदण्डहरू पनि तयार हुन सकेको छैन । नगरपालिकाले आन्तरिक लेखापरीक्षण नियमित रूपमा गराउन र लेखापरीक्षणमा आएका सुझावहरू प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गर्न नसक्दा प्रभावकारी कार्यसम्पादन, जिम्मेवार वित्तिय उत्तरदायित्व र पारदर्शितामा समेत प्रभाव पर्ने गरेको छ ।

नगरपालिकामा परियोजन बैंक र मध्यमकालीन खर्च संरचना (MTEF) जस्ता औजारहरू पनि प्रभावकारी रूपमा अझै कार्यान्वयनमा आउन सकेका छैनन् । दक्ष प्राविधिक जनशक्ति र सफ्टवेयर प्रयोगको कमीको कारण आयोजना सर्वे डिजाइन कठीनाई हुने गरेको छ भने यसका लागि आवश्यक उपकरणको पनि अभाव रहेको छ । साथै नगरपालिकाले निर्माण गरेका सार्वजनिक पूर्वाधार तथा सम्पत्तिहरूको अभिलेख प्रणाली पनि व्यवस्थित भैसकेको छैन ।

२.४ क्षमता मूल्याङ्कनका प्रमुख निष्कर्षहरू

नलगाड नगरपालिकाले सुशासन, समावेशिता तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा बलियो आधार निर्माण गरेको छ । नगरपालिकाको नियमित नगरसभा संचालन, समावेशी योजना तर्जुमा प्रक्रिया, कृषि तथा साना उद्यम विकासमा प्राथमिकता, पूर्वाधार मर्मत कोष स्थापना, र विपद् व्यवस्थापनका लागि कानुनी संरचनाको तयारी साथै पारदर्शी सूचना आदान-प्रदान, तथा विभिन्न समुदायसँग गरिएको समावेशी परामर्शले उत्तरदायित्व र नागरिक सहभागिता अझ मजबुत र प्रभावकारी बनाएको छ । नगरपालिकाले प्रशासन तथा वित्तीय व्यवस्थापनका लागि डिजिटल तथा प्रविधिमैत्री प्रणाली अपनाएको छ । नगरपालिकाले नगर यातायात गुरू योजना (MTMP), मध्यमकालिन खर्च संरचना (MTEF) को निर्माण साथै परियोजनाहरूका लागि PPP मोडलको अभ्यास शुरु गरिसकेको छ ।

नगरपालिकाले आवश्यक कानून निर्माण तथा डिजिटल वित्तीय प्रणालीको प्रयोग सफल पक्षहरू रहे पनि परियोजना बैंक, आन्तरिक नियन्त्रण तथा लेखापरीक्षण प्रणाली व्यवस्थापन, दिगो विकास लक्ष्यहरूको स्थानीयकरण, सेवा प्रवाह मापदण्ड (SOP) तयारी र कार्यान्वयन र नगरपालिकाको राजस्व वृद्धिका लागि संस्थागत सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू रहेका छन् । सामाजिक विकासतर्फ स्वास्थ्य सेवाका घुम्ति शिविर, लैससास रणनीति तथा लैङ्गिक अडिट नगरपालिकाको सफल पक्ष भए पनि हिंसाका पीडितका लागि पुनर्स्थापना केन्द्रको र मनोपरामर्श सेवा, न्यायिक मुद्दाको व्यवस्थित अभिलेखीकरण र न्यायीक समितीको क्षमता विकास गर्न आवश्यक रहेको छ । नगरपालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण सुदृढीकरण, सामाजिक सुरक्षा नीति निर्माण, राजस्व अभिवृद्धि योजना तयारी तथा कार्यान्वयन, प्राविधिक जनशक्ति विकास, तथा आर्थिक विकासका लागि कृषिको व्यवसायीकरण र आधुनिकीकरण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने देखिन्छ । यी क्षेत्रहरूमा ठोस कार्ययोजना, तालिम, नीतिगत संयन्त्र र डिजिटल प्रविधिहरूको प्रभावकारी प्रयोगमार्फत नगरपालिकाको क्षमता अझ मजबुत बनाउन आधार तयार गर्नेछ ।

वातावरणीय मापदण्डको पालना, वातावरणमैत्री अभ्यासको प्रवर्द्धन, तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि गैर-सरकारी संघसंस्था सँगको सहकार्यले दिगो र समावेशी विकासप्रति यसको प्रतिबद्धता थप स्पष्ट बनाएको छ । यी उपलब्धिहरूका बावजुद पनि नगरपालिकाले क्षमता अभिवृद्धि, वित्तीय व्यवस्थापन र दिगोपन तथा स्थानीय पूर्वाधार व्यवस्थापनमा चुनौतीको सामना गरिरहेको छ । नागरिकहरूको सचेतना स्तर सीमित हुनु, कमजोर अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण प्रणाली र अभिलेख व्यवस्थापनमा कमी हुनुका कारण शासकीय प्रबन्धमा कार्यक्षमता घटेको छ । सामाजिक विकास, लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण नीतिको फितलो कार्यान्वयन, कमजोर सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणका कार्यक्रम तथा सीमान्तकृत समूहहरूको सीमित पहुँचका कारण सार्वजनिक सेवा प्रवाह चुनौतीपूर्ण रूपमा रहेको छ । आर्थिक पक्षमा न्यून आन्तरिक राजस्व संकलन, उच्च प्रशासनिक खर्च र कमजोर खरिद योजना प्रणाली वित्तीय स्थायित्वमा चुनौतीको रूपमा रहेका छन् ।

जोखिम-संवेदनशील भू-उपयोग योजना, सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीको प्रभावकारी प्रयोग र आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना, प्रदूषण नियन्त्रण र फोहरमैलाको दिर्घकालिन व्यवस्थापन रणनीति नगरपालिकाको सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू रहेका छन् । यसरी, नगरपालिकाले सुशासन, सामाजिक सुरक्षा, आर्थिक सुदृढीकरण, दिगो पूर्वाधार र वातावरणीय संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखी तालिम, नीति निर्माण, स्रोत परिचालन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि क्षमता विकास योजनामार्फत सम्बोधन हुनेगरी दिगो र समावेशी विकास प्रणाली मार्फत सुधारात्मक कदम चाल्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

२.५ क्षेत्रगत रूपमा मुख्य निष्कर्षहरू

नगरपालिकामा सम्पन्न क्षमता विश्लेषण कार्यशालामा नगरपालिकाका सबल पक्षहरू र सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरूका साथै चुनौतीपूर्ण क्षेत्रहरू पहिचान गरी प्रस्तुत गर्नुको साथै ती विषयवस्तुहरू बारे छलफल गरिएको थियो । छलफलमा आएका विषयवस्तुहरूलाई LGPAS का पाँच मुख्य क्षेत्रहरूमा समेटी तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

मुख्य क्षेत्रहरू	सबल पक्षहरू	सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू (चुनौतीहरू)
सुशासन र संस्थागत विकास	<ul style="list-style-type: none"> - नियम प्रक्रिया अनुसार नियमित नगरसभा तथा बैठकहरू सञ्चालन भएको । - समावेशी निर्णय-प्रक्रियाको अभ्यास भएको । - ५० भन्दा बढी स्थानीय कानून तथा नियमावलीहरू को निर्माण तथा कार्यान्वयन । - कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन प्रणाली लागू भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> - कानून तथा प्रक्रियामा स्थानीय जनसमुदायको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने। - तालिम पश्चात्को समीक्षा तथा सिकाइको आवश्यकता रहेको । - आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा खरिद मार्गनिर्देशन तयारी गर्ने । - समितिहरूको बैठक तथा निर्णयहरूको सिलसिलेवार अभिलेखीकरण गर्नुपर्ने ।
सामाजिक विकास	<ul style="list-style-type: none"> - लक्षित समुदायहरूको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने समावेशी योजना प्रक्रिया । - लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशका लागि नीति तथा योजना निर्माण । - सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम तथा बाल संरक्षणको पहलहरू कार्यान्वयन भएको । - सार्वजनिक सुनुवाइ भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> - कानून तथा गुनासो व्यवस्थापन प्रणालीबारे नागरिकहरूमा जानकारी तथा अभिमूखिकरण गर्ने । - न्यायिक मुद्दाहरूको व्यवस्थित अभिलेखीकरण तथा विश्लेषणको आवश्यकता रहेको । - हिंसाका पीडित तथा असुरक्षित समूहहरूका लागि पुनर्स्थापना कन्द्रको अभाव रहेको ।

	<ul style="list-style-type: none"> - बैंकमार्फत भत्ता वितरण सहित पारदर्शी सेवा प्रवाह । 	<ul style="list-style-type: none"> - नगरपालिकाको सेवा सुधारका लागि नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण लगायत अन्य विधिहरूको प्रयोग गर्नुपर्ने ।
आर्थिक विकास	<ul style="list-style-type: none"> - कृषि तथा सिंचाइ प्रवर्द्धनका लागि छिमेकी पालिकासँग साझेदारी स्थापना भएको । - आयआर्जन कार्यमा संलग्न विपन्न समुदायलाई प्राथमिकता दिन स्थानीय योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई समावेशी गरिएको । - अन्तर-सरकारी कार्ययोजना तयार गरी आय-सृजन योजना सुनिश्चितताको अभ्यास भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> - सहकारी प्रवर्द्धन, तालिम तथा बजार व्यवस्थापनका लागि विशेष बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने । - कृषिलाई व्यवसायिकरण र आधुनिकीकरण गर्न आवश्यक क्षमता विकास गर्नुपर्ने ।
पूर्वाधार विकास	<ul style="list-style-type: none"> - वार्षिक योजना तथा MTEF अनुसार पूर्वाधार प्राथमिकता निर्धारण भएको । - नगर यातायात गुरू योजना (MTMP) तयारी तथा कार्यान्वयन भएको । - नगरपालिकाको निर्माण कार्यहरू राष्ट्रिय भवन संहिता मापदण्ड अनुसार कार्यान्वयन भएको । - पूर्वाधार परियोजनाहरूका लागि PPP मोडलको अभ्यास शुरु भएको । - पूर्वाधार मर्मत तथा मर्मत-सम्भार कोष स्थापना भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> - जोखिम-संवेदनशील भू-उपयोग योजना तथा परियोजना बैंकको तयारी तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने । - प्राविधिक कर्मचारीहरूका लागि डिजाइन, सर्वेक्षण तथा सफ्टवेयर प्रयोगमा सम्बन्धि प्राविधिक तालिमको आवश्यकता रहेको । - PAMS V2 मा सम्पत्ति सूचीको कमजोर अभ्यास र नियमित अनुगमन तथा अद्यावधिक हुनुपर्ने । - WASH गुरू योजना तयार गरी नगरपालिकाका समग्र फोहर व्यवस्थापन योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> - विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि कानुनी तथा संस्थागत संरचनाको निर्माण भएको । - विपद् व्यवस्थापनका लागि वार्षिक बजेट विनियोजन भएको । - आपतकालीन सेवाहरू (एम्बुलेन्स, आगो निभाउने उपकरण, तालिमप्राप्त जनशक्ति) को उपलब्धको शुरुवात भएको । - जलवायु-प्रतिरोधी पूर्वाधार मार्गनिर्देशनको कार्यान्वयन हुन थालेको । 	<ul style="list-style-type: none"> - आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र (EOC) को क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । - विपद् प्रतिक्रिया तथा आपतकालीन योजना लागि SOPs को आवश्यकता भएको । - पूर्वाधार परियोजनामा वातावरणीय संरक्षणको पर्याप्त एकीकरण गरी योजना कार्यान्वयन गर्नुपर्ने । - प्रदूषण नियन्त्रण तथा EIA कार्यान्वयनका लागि दक्ष जनशक्ति तथा बजेटको अभाव देखिएको ।

२.६ क्षमता विकासका आगामी प्राथमिकताहरू

नगरपालिकाको समग्र संस्थागत क्षमता सुदृढ गर्नका लागि मानव संसाधनको प्राविधिक दक्षता बढाउन आवश्यक देखिएको छ । यसका लागि खासगरी तथ्याङ्क संकलन, वार्षिक योजना तर्जुमा, बजेट विनियोजन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन जस्ता क्षेत्रहरूमा

कर्मचारीहरूको दक्षता अभिवृद्धि गरी विद्यमान कार्ययोजना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ । नगरपालिकाको समग्र सुशासन सुधारका लागि नागरिक सचेतना अभियान विस्तार तथा नगरपालिकाको विद्यमान कानूनहरूको समीक्षा गरी परिमार्जन गर्ने र आवश्यक थप नयाँ कानूनहरूको निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । नगरपालिकाले तथ्यमा आधारित अनुगमन र मूल्यांकन प्रणालीको कार्यान्वयन तथा कर्मचारीहरूका लागि क्षमता विकासका तालिम तथा कार्यक्रमहरू निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न पनि जरुरी छ ।

नगरपालिकाले निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू र कर्मचारीहरूको नियमित क्षमता विकास गर्नका लागि तालिम तथा कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताका साथ वार्षिक योजनामा राखी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ । नगरपालिकाले गरेका सामाजिक विकासका पहलहरूलाई विस्तार गर्न र न्यायिक समितिको भूमिकालाई अझ बढि सशक्त बनाउन आवश्यक छ । त्यसैगरी बाल संरक्षण रणनीतिहरूलाई मुलधारमा ल्याउने तथा समावेशीकरण कार्यक्रमहरूलाई अझ प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गर्न पनि जरुरी छ । आर्थिक विकासलाई प्रभावकारी र परिणाममुखी बनाउन कृषि, सहकारी प्रवर्द्धन, आय-आर्जनका क्रियाकलापहरूलाई प्राथमिकताका साथ वार्षिक योजनामा सुनिश्चितता गर्ने र मध्यमकालीन खर्च संरचना (MTEF) लाई आवधिक योजना र वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटसँग तालमेल कायम गर्ने औजारको रूपमा प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ ।

यसका साथै नगरपालिकाको अन्य प्राथमिकताहरूमा सिंचाइ, स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाई (WASH) तथा फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि आवश्यकताअनुसार गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसबाहेक स्थानीय पूर्वाधार विकासलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने, सूचना प्रविधि प्रणालीलाई सेवा प्रवाहमा अधिकतम रूपमा उपयोग गर्ने तथा आयोजनाहरूको डिजाइनमा प्राविधिकहरूको विशेष क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यहरू पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण छन् ।

नगरपालिकाको समग्र संस्थागत तथा मानव क्षमता सुदृढ गर्नका लागि पर्याप्त वित्तीय तथा प्राविधिक स्रोत परिचालन गर्नुका साथै कर्मचारीहरूको नियमित तालिम तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक छ । त्यसैगरी, वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई थप सहभागितामूलक र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक रहेको छ । यस प्रकृत्याले नगरपालिकालाई समुदायको सहभागिता बढाउन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट आएका सुझावहरूलाई समयमानै संवोधन गर्नुको साथै नगरपालिकाको महत्वपूर्ण आयोजनाहरूलाई वार्षिक योजनामा एकिकृत गरी प्राथमिकिकरण गर्न र कार्यान्वयन गर्न सहज बनाउनेछ ।

यसका अतिरिक्त, नगरपालिकाको पदाधिकारीहरूले नियमित र प्रभावकारी अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन र अभिलेखीकरण प्रणालीलाई संस्थागत रूपमा कार्यान्वयन गर्दा नगरपालिकामा जवाफदेहिता र पारदर्शिताको क्षेत्र थप सुदृढ हुनेछ । यस प्रकृत्याले गर्दा अन्तर-स्थानीय तह सहकार्य र समन्वयलाई संस्थागत गर्न र नगरपालिकाको असल अभ्यासहरूको प्रवर्द्धन तथा एक आपसमा सहकार्य र सहयोगको भावना समेत अभिवृद्धि हुनेछ ।

यस परिमार्जित क्षमता विकास योजनाले नलगाड नगरपालिकाको स्थानीय सन्दर्भअनुसार तयार गरिएका कार्यान्वयनयोग्य क्षमता विकास क्रियाकलापहरूलाई कार्यान्वयनको अनुमानित समयसीमा सहित यसका सरोकारवालाहरूको साझा जिम्मेवारी स्पष्ट रूपमा प्रस्तुत गरेको छ । सहभागितामूलक र सहमतिको आधारमा अघि बढाइएको यस प्रकृत्याले नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूबीच स्वामित्व अभिवृद्धि गर्न मद्दत गरेको छ र क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनप्रति थप प्रतिबद्धता बढाएको छ । अन्ततः यस क्षमता विकास योजनाले नगरपालिकालाई प्रभावकारी, पारदर्शी तथा नागरिक केन्द्रित सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक प्रद्वती, व्यवहार तथा संस्थागत क्षमता सुधारका उपायहरू प्रदान गरेको छ ।

खण्ड ३: क्षमता विकास योजना

३.१ क्षमता विकास योजना

सामान्यतया क्षमता विकासलाई तीन आयामहरूमा विश्लेषण गर्ने गरिन्छ । पहिलो आयाम संस्थाको संरचनालाई चुस्त र दुरुस्त बनाउने विषयसँग सम्बन्धित छ । त्यसैगरी संस्थागत संरचनालाई क्रियाशील बनाउने मानव संशासन वा जनशक्ति यसको दोस्रो आयाम हो भने त्यस्तो जनशक्तिलाई तोकिएको कार्यसम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने नीति, कानून र सेवा प्रणालीसँग सम्बन्धित विषय यसको तेस्रो आयामको रूपमा रहेको हुन्छ । यी तीनवटै आयामको समुचित विकास र व्यवस्थापन नभएसम्म कुनैपनि संस्थाले तोकिएको जिम्मेवारी कुशलतापूर्वक र प्रभावकारी ढंगबाट गर्न सक्दैन । त्यसमा पनि नगरपालिका जस्तो निकायले आफ्नो कार्यजिम्मेवारी भित्रका कतिपय सेवाहरू जनताको घरदैलो मै पुगेर उपलब्ध गराउनु पर्ने हुन्छ । यसका लागि नगरपालिकाको क्षमता विकासका आयाम र क्षेत्रहरू अझै गहन र व्यापक हुन सक्दछन् ।

प्रस्तुत सन्दर्भमा यो क्षमता विकास (CD) योजना नगरपालिकाको सेवा प्रवाहका विभिन्न क्षेत्रहरू समेटेर गरिएको संस्थागत क्षमताको विश्लेषणको अतिरिक्त जनशक्ति एवम् नीतिगत, कानुनी र सेवा प्रणालीको विश्लेषणबाट प्राप्त तथ्यहरूका आधारमा तयार गरिएको छ । यसको पहिलो खण्डमा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकाससँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू समावेश गरिएको छ । यसको साथै यस खण्डमा स्थानीय तहको नीतिगत, कानुनी र सेवा प्रणाली सुधारका पक्षहरू पनि समावेश गरिएका छन् ।

दोस्रो खण्डमा स्थानीय तहका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको क्षमता विकाससँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन् । मानव संशाधन विकास भित्र तालिम, अभिमुखीकरण, गोष्ठि, अध्ययन अवलोकन, अन्तरक्रिया, छलफल आदि विषय मात्र नभई संस्थामा आवद्ध कर्मचारी, पदाधिकारी तथा संस्थाका आन्तरिक र बाह्य व्यवस्थापन तथा संरचना समेत निहित रहेको हुन्छ । त्यसैले मानव संशाधन विकास योजनामा नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीका अतिरिक्त सेवाग्राही र साझेदार संस्थाहरूको क्षमता विकाससँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू समेत समावेश गरिएको छ ।

यस योजनाले नगरपालिकालाई स्पष्ट र कार्यान्वयनयोग्य क्षमता विकासका मार्गचित्र प्रदान गरेको छ । साथै यस खण्डमा समावेश गरिएका विषयहरूले नगरपालिकाको क्षमता विकासका प्राथमिकताहरू पहिचान गरी तिनको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि मार्गदर्शन समेत गरेको छ । क्षमता विकाससँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने स्रोतको अनुमानसँगै जिम्मेवारी समेत निर्धारण गरिएको कारण प्रस्तावित क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्ने प्रयत्न गरिएको छ ।

क. संस्थागत क्षमता विकास योजना

क्र.स.	संस्थागत क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)				बजेट स्रोत	
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य
१	सुशासन र संस्थागत विकास												
१.१	न.पा.को आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्माण तथा कार्यान्वयन।(CDPI& 2)	संख्या	१	लेखा शाखा/ आर्थिक तथा प्रशासन शाखा	१	०	०	१००	०	१००	०	१००	०
१.२	निर्णय कार्यान्वयनको त्रैमासिक समीक्षा संस्थागत गर्ने र बैठक तथा निर्णयहरूको अभिलेखीकरण। (CDPI)	संख्या	३	प्रशासन शाखा	१	१	१	१५०	५०	५०	५०	१५०	०
१.३	घरवहाल कर व्यवस्थापन कार्यविधि अद्यावधिक। (CDPI& 2)	संख्या	२	योजना/ प्रशासन र राजस्व शाखा	१	१	०	२००	१००	१००	०	१००	१००
१.४	न.पा.को सार्वजनिक खरीद योजना तयारी।	संख्या	१	योजना/ लेखा शाखा	१	०	०	१५०	०	१५०	०	१००	५०
१.५	न.पा.को आवधिक योजना र WASH गुरुयोजना अद्यावधिक।	संख्या	२	योजना/कृषि पुर्वाधार र प्रशासन शाखा	१	१	०	६००	३००	३००	०	३००	३००
१.६	आयोजना बैंक कार्यविधि तयारी तथा तर्जुमा।	संख्या	१	प्रशासन शाखा	१	०	०	३००	३००	०	०	१५०	१५०
	जम्मा							१५००	७५०	७००	५०	९००	६००
क्र.स.	संस्थागत क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)				बजेट स्रोत	
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६		बाह्य

													आन्तरिक	
२ सामाजिक विकास														
२.१	नगरपालिका को लैससास रणनीति तयारी। (CDPI)	संख्या	१	महिला तथा बालबालिका शाखा	१	०	०	१००	१००	०	०	१००	०	
२.२	स्थानीय संघसंस्थाहरूसँग लैससास सहकार्य तथा साझेदारी सम्बन्धी रणनीति तयारी। (CDPI & 2)	संख्या	२	लैससास इकाई	१	१	०	२००	१००	१००	०	२००	०	
२.३	समावेशी सहभागिता तथा सामाजिक सुरक्षा सेवा सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन। (CDPI & 2)	संख्या	३	महिला तथा बालबालिका शाखा /लैससास इकाई	१	१	१	३००	१००	१००	१००	२००	१००	
२.४	हिंसा पीडित तथा सीमान्तकृत समुदायका लागि पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा। (CDP2)	संख्या	१	सामाजिक विकास शाखा	०	१	०	१००	०	१००	०	१००	०	
२.५	न्यायिक मुद्दाहरूको व्यवस्थित अभिलेखीकरण तथा विश्लेषण।	संख्या	१	प्रशासन शाखा	१	०	०	१००	१००	०	०	१००	०	
जम्मा								८००	४००	३००	१००	७००	१००	
क्र.स.	संस्थागत क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)			बजेट स्रोत			
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य	
३ आर्थिक विकास														

३.१	युवा तथा महिला उद्यमीहरूका लागि उद्यम विकास सम्बन्धी तालिम। (CDP2)	संख्या	३	उद्योग शाखा	१	१	१	६००	२००	२००	२००	१५०	४५०
३.२	कृषि तथा उद्यम विकासका लागि PPP प्रवर्द्धन नीति निर्माण। (CDP2)	संख्या	१	उद्योग शाखा	०	१	०	१००	१००	०	०	५०	५०
३.३	क्षेत्रगत योजना (कृषि, सिंचाइ, स्वास्थ्य, शिक्षा, पर्यटन) तयारी तथा अद्यावधिक। (CDP1)	संख्या	३	प्रशासन शाखा	१	१	१	४५०	१५०	१५०	१५०	४५०	०
३.४	कृषि सम्बन्धि दिर्घकालिन योजना निर्माण।	संख्या	१	कृषि शाखा	०	१	०	१००	०	१००	०	१००	०
जम्मा								१२५०	४५०	४५०	३५०	७५०	५००
क्र.स.	संस्थागत क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)				बजेट स्रोत	
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य
४	पूर्वाधार विकास												
४.१	जोखिम-संवेदनशील भू-उपयोग योजना तयार गरी परियोजना बैंकसँग एकीकृत गर्ने। (CDP2)	संख्या	१	पूर्वाधार तथा योजना शाखा	०	१	०	१५०	०	१५०	०	०	१५०
४.२	WASH गुरू योजना तथा फोहर व्यवस्थापन योजना अद्यावधिक। (CDP2)	संख्या	१	योजना र पूर्वाधार शाखा	०	१	१	५०	०	५०	०	५०	०
४.३	बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार नीतिहरू विकास गर्ने। (CDP2)	संख्या	१	महिला तथा बालबालिका शाखा	०	१	०	१००	०	१००	०	१००	०

जम्मा								३००	०	३००	०	१५०	१५०
क्र.स.	संस्थागत क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)				बजेट स्रोत	
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य
५	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन												
५.१	दक्ष जनशक्ति सहित आपतकालीन सेवा केन्द्र (EOC) सञ्चालन गर्ने। (CDP1)	संख्या	२	वातावरण शाखा/ विपद जोखिम व्यवस्थापन इकाई	०	१	१	२००	०	१००	१००	१००	१००
५.२	प्रदूषण नियन्त्रण तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका लागि विशेष बजेट विनियोजन गर्ने। (CDP2)	संख्या	३	वातावरण शाखा/ विपद जोखिम व्यवस्थापन इकाई	१	१	१	३००	१००	१००	१००	२००	१००
जम्मा								५००	१००	२००	२००	३००	२००
कूल जम्मा								४३५०	१७००	१९५०	७००	२८००	१५५०

(नोट: CDP-1 क्षमता विकास योजना-१ (पहिलो क्षमता विकास योजना क्रियाकलापहरू) र CDP-2 क्षमता विकास योजना-२ (दोस्रो क्षमता विकास योजना क्रियाकलापहरू))

ख. मानव संसाधन क्षमता विकास योजना

क्र.स.	मानव संसाधन क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)				बजेट स्रोत	
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य
१	निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूका लागि												
१.१	स्थानीय योजना तर्जुमा प्रक्रिया सम्बन्धी अभिमुखीकरण ।	संख्या	२	योजना शाखा	१	१	०	३००	१५०	१५०	०	२००	१००
१.२	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी तालिम ।	संख्या	२	योजना शाखा	१	१	०	३००	१५०	१५०	०	१५०	१५०
१.३	सुशासन तथा वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम ।	संख्या	२	प्रशासन तथा लेखा शाखा	१	१	०	३००	१५०	१५०	०	३००	०
१.४	नगरपालिकाको मौजुदा कानूनहरु बारेमा पदाधिकारीहरूलाई जानकारी तथा अभिमुखीकरण ।	संख्या	२	प्रशासन शाखा	०	१	१	२००	०	१००	१००	२००	०
१.५	राष्ट्रिय भवन संहिता तथा भवन मापदण्ड सम्बन्धी तालिम ।	संख्या	१	प्राविधिक शाखा	१	०	०	१००	१००	०	०	१००	०
१.६	अन्तर पालिका अध्ययन अवलोकन भ्रमण ।	समय	१	प्रशासन शाखा	०	०	१	५००	०	०	५००	५००	०
१.७	राजश्व परिचालन सम्बन्धी तालिम ।	संख्या	२	योजना र राजश्व शाखा	१	१	०	३००	१५०	१५०	०	२००	१००
१.८	कानूनी दस्तावेज मस्यौदा र प्रस्ताव तयारी सम्बन्धि तालिम	संख्या	१	प्रशासन तथा योजना शाखा	१	०	०	३००	३००	०	०	२००	१००

१.९	वडा सदस्यहरूलाई कानुनी भूमिका तथा जिम्मेवारीबारे तालिम (CDP1)	संख्या	२	सुशासन इकाई/ योजना शाखा	१	१	०	२००	१००	१००	०	१००	१००
जम्मा								२५००	११००	८००	६००	१९५०	५५०
क्र.स.	मानव संसाधन क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)			बजेट स्रोत		
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य
२	समितिकहरू तथा उप-समितिकहरूका लागि												
२.१	उपभोक्ता समितिलाई जिम्मेवारी र भूमिकाबारे तालिम।	संख्या	३	योजना शाखा	१	१	१	३००	१००	१००	१००	२००	१००
२.२	टोल विकास संस्था तथा समुदाय परिचालन सम्बन्धि कार्यविधि र ज्ञान तथा सीप विकास।	संख्या	३	योजना शाखा	१	१	०	३००	१००	१००	१००	२००	१००
२.३	विषयगत समितिका पदाधिकारीलाई भूमिका र जिम्मेवारी सम्बन्धी तालिम। (CDP2)	संख्या	१	प्रशासन शाखा	१	०	०	१००	१००	०	०	१००	०
२.४	नतिजामूलक अनुगमन प्रणाली सम्बन्धी अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिलाई तालिम	संख्या	२	योजना शाखा	१	१	०	२००	१००	१००	०	१००	१००
२.५	राजस्व परामर्श समितिलाई भूमिका तथा जिम्मेवारी सम्बन्धी तालिम।	संख्या	१	राजस्व शाखा	१	०	०	१५०	१५०	०	०	१००	५०

२.६	न्यायिक समिति सदस्यहरूका लागि न्यायिक प्रक्रिया तथा मेलमिलाप सम्बन्धी तालिम ।	संख्या	१	न्यायिक समिति	०	१	०	१५०	०	१५०	०	१००	५०
२.७	अन्तरपालिका अध्ययन अवलोकन भ्रमण ।	समय	१	प्रशासन शाखा	०	०	१	३००	०	०	३००	३००	०
जम्मा								१५००	५५०	४५०	५००	११००	४००
क्र.स.	मानव संसाधन क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)				बजेट स्रोत	
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य
३	कार्यालयका कर्मचारीहरूका लागि												
३.१	प्राविधिक कर्मचारीहरूलाई डिजाइन, सर्वेक्षण तथा सफ्टवेयर प्रयोग सम्बन्धी प्राविधिक तालिम ।	संख्या	१	प्रशासन शाखा	१	०	०	३००	३००	०	०	२००	१००
३.२	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया सम्बन्धी तालिम ।	संख्या	१	प्राविधिक र लेखा शाखा	१	०	०	१५०	१५०	०	०	१००	५०
३.३	वडा सचिवहरूका लागि स्थानीय शासन तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी तालिम ।	संख्या	१	प्रशासन शाखा	०	१	०	१५०	०	१५०	०	१५०	०
३.४	नतिजामूलक योजना तर्जुमा तथा अनुगमन सम्बन्धी तालिम	संख्या	२	योजना शाखा	१	१	०	२००	१००	१००	०	२००	०
३.५	Cyber security तथा ज्ञान व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम ।	संख्या	१	सूचना प्रविधि शाखा	०	१	०	३००	०	३००	०	२००	१००
३.६	आधारभूत तथा सेवाकालीन तालिम ।	संख्या	२	प्रशासन शाखा	०	१	१	२००	०	१००	१००	१००	१००

३.८	नेतृत्व सीप, तथा तनाब व्यवस्थापन तालिम।	संख्या	२	प्रशासन शाखा	१	०	१	३००	१५०	०	१५०	२००	१००
३.९	सार्वजनिक खरीद योजना तयारी तथा e-GP system र e-procurement सम्बन्धि तालिम।	समय	२	सूचना प्रविधि तथा पुर्वाधार र योजना शाखा	१	१	०	३००	१५०	१५०	०	१५०	१५०
जम्मा								१९००	८५०	८००	२५०	१३००	६००
क्र.स.	मानव संसाधन क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)				बजेट स्रोत	
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य
४	सेवाग्राही लक्षित क्रियाकलापहरु												
४.१	कृषि तथा पशुपालन प्राविधिकहरूका लागि तालिम	संख्या	३	कृषि शाखा	१	१	०	३००	१००	१००	१००	२००	१००
४.२	खानेपानी समितिलाई खानेपानी मर्मतसम्भार सम्बन्धी तालिम।	संख्या	१	प्राविधिक शाखा	०	१	०	२००	०	२००	०	१००	१००
४.३	व्यवसायिक तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम।	संख्या	२	कृषि शाखा	१	१	०	२००	१००	१००	०	२००	०
४.४	भवन संहिता तथा मापदण्ड सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	समय	१	प्राविधिक शाखा	१	०	०	१००	१००	०	०	१००	०
जम्मा								८००	३००	४००	१००	६००	२००
क्र.स.	मानव संसाधन क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु	इकाई	परिमाण	प्रमुख जिम्मेवारी (शाखा/इकाई)	समयसीमा (आ.व.)			अनुमानित बजेट (रु हजारमा)				बजेट स्रोत	
					२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	कूल	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	आन्तरिक	बाह्य
५	साझेदार संस्थाहरूका लागि												

५.१	वाल शिक्षकहरूका लागि बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी तालिम।	संख्या	१	शिक्षा शाखा	०	१	०	१५०	०	१५०	०	१००	५०
५.२	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई तालिम।	संख्या	१	वातावरण शाखा	०	०	१	१५०	०	०	१५०	१००	५०
५.३	युवा, महिला, दलित तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि उद्यमशीलता विकास तालिम।	संख्या	२	घरेलु तथा साना उद्योग शाखा	१	१	०	३००	१५०	१५०	०	१५०	१५०
५.४	कर्मचारीहरूलाई सूचना प्रविधिमा आधारित अभिलेख व्यवस्थापन तालिम।	संख्या	१	प्रशासन शाखा	०	१	०	३००	१००	१००	१००	३००	०
५.५	सहकारी संस्थाहरूलाई कृषि उद्यमशीलता, लेखा व्यवस्थापन र COPOMIS तालिम।	संख्या	२	कृषि शाखा	०	१	१	३००	०	१५०	१५०	१५०	१५०
५.६	गैसस, सामुदायिक संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहकार्य र समन्वय बैठक।	संख्या	३	प्रशासन शाखा	१	१	१	१५०	५०	५०	५०	१००	५०
५.७	कृषि तथा पशुपालन समूह र फर्मलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम।	संख्या	३	कृषि तथा पशुपंक्षी शाखा	१	१	०	३००	१००	१००	१००	२००	१००
५.८	कृषिलाई व्यवसायिकरण र आधुनिकीकरण गर्न आवश्यक क्षमता विकास	संख्या	२	कृषि शाखा	१	१	०	३००	१५०	१५०	०	१५०	१५०
जम्मा								१९५०	५५०	८५०	५५०	१२५०	७००
कूल जम्मा								८६५०	३३५०	३३००	२०००	६२००	२४५०

क्षमता विकास योजनाको बजेट सारांश

क्र.सं.	मुख्य क्षेत्रहरू	बजेट (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत	
			आन्तरिक (रु. हजारमा)	बाह्य (रु. हजारमा)
संस्थागत संसाधन क्षमता विकास				
१	सुशासन र संस्थागत विकास	१५००	९००	६००
२	सामाजिक विकास	८००	७००	१००
३	आर्थिक विकास	१२५०	७५०	५००
४	पूर्वाधार विकास	३००	१५०	१५०
५	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	५००	३००	२००
	जम्मा	४३५०	२८००	१५५०
मानव संसाधन क्षमता विकास				
१	निर्वाचित पदाधिकारीहरू	२५००	१९५०	५५०
२	समिति उप-समितिहरू	१५००	११००	४००
३	कार्यालयका कर्मचारीहरू	१९००	१३००	६००
४	ग्राहक सेवा लक्षित	८००	६००	२००
५	साझेदार संस्थाहरूका	१९५०	१२५०	७००
	जम्मा	८६५०	६२००	२४५०
	कुल जम्मा	१३०००	९०००	४०००

यस क्षमता विकास योजनाको कुल अनुमानित लागत रु. १ करोड ३० लाख रहेको छ । जसमध्ये रु. ९० लाख नगरपालिका को आफ्नै स्रोतबाट र बाँकी ४० लाख बाह्य स्रोतबाट व्यहोरिने छ । विज्ञ स्रोत व्यक्ति तथा वित्तीय स्रोत व्यवस्थापनका लागि सम्भावित सरोकारवालाहरू सम्बन्धी विवरण खण्ड ३.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.२ नगरपालिकाको क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत र सरोकारवालाहरू

स्थानीय तहका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारका विभिन्न निकायहरू क्रियाशील रहेका छन् । खासगरी संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र यस अन्तर्गत सञ्चालित परियोजनाहरू स्थानीय तहको क्षमता विकासमा प्रत्यक्ष भूमिका रहने गरेको छ । प्रदेश सरकार मातहतको तालिम तथा प्रशिक्षण केन्द्र तथा स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठानले पनि स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको क्षमता विकासमा काम गर्दै आएका छन् । त्यसबाहेक संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले वार्षिक रुपमा स्थानीय तहका कर्मचारीहरूलाई समेत समेट्ने गरी वैदेशिक अध्ययन छात्रवृत्ति कार्यक्रमहरू र सोसँग सम्बन्धित कार्यशालाहरूमा सहभागी छनौट गरी सिफारिश गर्ने गरेको छ ।

प्रस्तुत सन्दर्भमा नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरु र तिनीहरूको सहयोग क्षेत्र तथा संभावित भूमिका सम्बन्धी विवस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

स्रोत व्यक्ति/सरोकारवाला पक्षहरू	क्षमता विकासको सहयोग क्षेत्र	संभावित भूमिका
संघीय सरकार	वित्तीय तथा प्राविधिक सहयोग, कर्मचारी व्यवस्थापनमा सहयोग	वित्तीय अनुदान
संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	कर्मचारीहरूका लागि वैदेशिक अध्ययन तथा अध्ययन भ्रमण	अध्ययनका लागि छात्रवृत्तिमा सिफारिश गर्ने र अध्ययन भ्रमणमा मनोनयन गर्ने
स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	तालिम/प्राविधिक सहयोग	जनप्रतिनिधि र कर्मचारीलाई तालिम प्रदान गर्ने
प्रादेशिक सुशासन केन्द्र (PCGG)/प्रादेशिक तालिम प्रतिष्ठान	प्राविधिक सहयोग, स्रोत व्यक्ति तथा विशेषज्ञ सहयोग	क्षमता विकास तालिम; नीति तथा रणनीति निर्माण; आवधिक योजना तयारी
प्रादेशिक सरकार-क्षेत्रगत मन्त्रालयहरू	वित्तीय तथा प्राविधिक सहयोग	वित्तीय अनुदान
राष्ट्रिय योजना आयोग	वित्तीय तथा प्राविधिक सहयोग	स्थानीय योजनालाई दिशानिर्देश
प्रादेशिक योजना आयोग	वित्तीय तथा प्राविधिक सहयोग	प्रादेशिक-स्थानीय योजना सम्बन्ध सुदृढ गर्ने
जिल्ला समन्वय समिति	वित्तीय तथा प्राविधिक सहयोग	जिल्ला स्तरको समन्वयमा सहयोग
अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरू	लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम, अभिमुखीकरण तथा सचेतना कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> - SUSWA - Relief Nepal - Care Nepal - SOSEC-Nepal - Redcross - Panchatara - UNDP-Nepal - Chhaya Nepal -
निजी क्षेत्र	पूर्वाधार, वातावरण, पर्यटन तथा राजस्व उत्पादनमा साझेदारी	लगानी तथा सेवा प्रवाहमा सहकार्य
नागरिक समाज /संस्थाहरू (CSOs)	वकालत, सचेतना तथा नागरिक सहभागिता	जवाफदेहिता तथा सहभागिता सुदृढ गर्ने
अन्य कार्यक्रम/शैक्षिक तथा तालिम केन्द्रहरू	प्राविधिक दक्षता, अनुसन्धान तथा विशेष तालिम	<ul style="list-style-type: none"> - MEDPA – साना उद्यम विकास कार्यक्रम - LISP – स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम - PLGSP प्रदेश तथा स्थानीय शासन सुदृढीकरण कार्यक्रम

खण्ड ४: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति

४.१ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन

नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको प्रमुख जिम्मेवारी गाउँ कार्यपालिकामा रहनेछ । समग्र समन्वय तथा कार्यान्वयनका लागि कार्यपालिकाले क्षमता विकास समन्वय समितिको गठन गरेको छ । समितिको गठन विधि अनुसूची ८ मा समावेश गरिएको छ । यस समितिले क्षमता विकास योजनाको समग्र समन्वय र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी लिनेछ । नगरपालिकाले क्षमता विकास योजना अनुमोदन तथा कार्यान्वयनका लागि तल उल्लेखित प्रमुख चरण तथा दृष्टिकोण अनुशरण गर्नेछः

- नगर कार्यपालिकाबाट क्षमता विकास योजना अनुमोदन गरी यसको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन सुनिश्चित गर्ने ।
- सभामार्फत क्षमता विकास नीति तथा रणनीति निर्माण र अनुमोदन गर्ने ।
- क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गर्ने ।
- योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक परे बाह्य स्रोत परिचालनका लागि विकास साझेदारहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी क्षमता विकास पहलहरू कार्यान्वयन गर्ने ।
- योजनामा समावेश भएका क्षमता विकास क्रियाकलापहरूको आयोजना तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- सूचकहरूका आधारमा क्षमता विकास क्रियाकलापहरूको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने, जसमा समन्वय समितिले प्रगति समीक्षा गरी गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने र प्रतिक्रिया दिने ।
- समिति तथा अन्य सरोकारवालाहरूका लागि क्षमता विकास क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरी नगरपालिकाको सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता बढाउने ।
- समय समयमा क्षमता विकाससँग सम्बन्धित अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने गराउने ।
- नगरपालिकाको संस्थागत तथा मानव संसाधन क्षमता एवम् सेवा प्रणाली सुदृढीकरणसँग सम्बन्धित अन्य कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने गराउने ।

४.२ क्षमता विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनलाई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को ढाँचाभित्र अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गरिनेछ । यसको मूलभूत उद्देश्य भनेको योजना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भएको छ कि छैन, परिकल्पना गरिएका लक्ष्यहरू हासिल भएका छन् कि छैनन्, र सेवा प्रवाह सुधारमा सकारात्मक परिवर्तनहरू भएको छ कि छैन भन्ने मूल्याङ्कन गर्नु हो । विशेष रूपमा, क्षमता विकास योजनाको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण तल उल्लेखित तरिकाले गरिनेछ ।

४.२.१ नियमित अनुगमन

क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरणमा संलग्न क्रियाकलापहरूलाई अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिद्वारा नियमित रूपमा अनुगमन गरिनेछ, जसमा लागत, समयसीमा, र गुणस्तरमा मुख्य रूपमा ध्यान केन्द्रित गरिनेछ । यस क्रममा कार्यान्वयनमा देखा परेका समस्याहरू पहिचान गरिनेछ र सम्भावित समाधानका उपायहरू कार्यपालिकालाई सिफारिस गरिनेछ । अनुगमन प्रतिवेदनहरू प्रत्येक दुई महिनामा कार्यपालिका बैठकमा छलफलका लागि पेश गरिनेछ । कार्यपालिकाले स्वीकृत क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलापहरू समयमै गुणस्तरीय रूपमा सम्पन्न गर्न क्षमता विकास समन्वय समिति वा सम्बन्धित शाखालाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको मार्गदर्शनमा क्षमता विकास समन्वय समितिले योजनाको आवधिक समीक्षा गर्नेछ । छलफलबाट प्राप्त मुख्य निष्कर्षका आधारमा समितिले यस योजनामा आवश्यकतानुसार परिमार्जन गर्नेछ र त्यस्तो परिमार्जन गाउँ नगरपालिकाबाट अनुमोदन भएपछि लागू हुनेछ ।

४.२.२ क्षमता विकास योजनाको अद्यावधिकरण

क्षमता विकास एक निरन्तर र गतिशील प्रक्रिया हो । तीव्र रूपमा हुने प्रविधिगत परिवर्तनहरू, नीतिगत र कानुनी क्षेत्रमा हुने परिवर्तनको कारण संगठनात्मक भूमिकामा पर्ने प्रभावहरू, संरचनात्मक समायोजन, मानव संसाधनमा हुने परिवर्तन तथा अन्य सान्दर्भिक कारणहरूले गर्दा संस्थागत प्राथमिकताहरूको नियमित समीक्षा तथा अद्यावधिक गर्न आवश्यक हुन्छ । यस सन्दर्भमा, प्रस्तुत क्षमता विकास योजनालाई स्थिर दस्तावेज नभई तीन वर्षे क्रमिक योजना (Rolling Plan) को रूपमा परिकल्पना गरिएको छ ।

सोही अनुसार, प्रस्तुत क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रूपमा समीक्षा गरी अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ । यस वार्षिक समीक्षाले अधिल्लो आर्थिक वर्षका लक्ष्य अनुसारको प्रगतिलाई मूल्याङ्कन गर्नेछ र तेस्रो वर्षका गतिविधिहरू समावेश गर्दै पहिलो तथा दोस्रो वर्षका कार्यक्रममा आवश्यकता र स्थानीय सन्दर्भ अनुसार समायोजन गर्नेछ ।

क्षमता विकास योजना समीक्षा तथा अद्यावधिक गर्ने क्रममा स्थानीय शासन कार्यसम्पादन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली (LGPAS) का नतिजाहरूलाई संस्थागत क्षमता अन्तर तथा क्षमता विकासका प्राथमिकता पहिचानका लागि प्रमुख सन्दर्भ बिन्दुका रूपमा प्रयोग गरिनेछ । त्यसैगरी, एक्जिट पोल, नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण फाराम, तथा सेवाग्राहीबाट प्राप्त प्रतिक्रियाहरूलाई क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता निर्धारणमा ध्यान दिइनेछ । साथै, यस क्षमता विकास योजनामा नगरपालिकाको समग्र क्षमता विकासको क्षेत्रलाई सन्तुलित र समावेशी बनाउनका लागि मानव संसाधनका लागि समय समयमा गरिने क्षमता विकास आवश्यकता सम्बन्धी अध्ययनका नतिजाहरूलाई पनि समावेश गरिनेछ ।

अर्कोतर्फ, कतिपय अवस्थामा विद्यमान क्षमता विकास योजनाको अध्यावधिकरणले मात्र यसको सान्दर्भिकता र पर्याप्ततालाई पुष्टि नगर्न सक्दछ । खासगरी संस्थागत क्षमता मूल्यांकनका आधार तथा मापदण्डहरूमा हुने परिवर्तन, नगरपालिकाको भूमिका, कार्यक्षेत्र र जनशक्ति संरचनामा आउने ठूलो परिवर्तन जस्ता कारणबाट क्षमता विकास योजनालाई नयाँ स्वरूप र ढाँचामा तयार गर्नुपर्ने हुन सक्दछ । यस अवस्थामा विद्यमान क्षमता विकास योजनालाई प्रतिस्थापन गर्ने वा विद्यमान योजना अवधि पूरा भएसँगै नयाँ योजना तर्जुमा गर्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक ठानेमा, नगरपालिकाले विकास साझेदार संस्था वा अन्य निकायको प्राविधिक सहयोग समेत लिन सक्नेछ ।

क्षमता विकास योजनालाई आवधिक योजना र मध्यमकालीन खर्च संरचनासँग समेत सामञ्जस्यता कायम गर्दै वार्षिक बजेटमार्फत कार्यान्वयन गर्दै लगिने छ ।

खण्ड ५: अनुसूचीहरू

अनुसूची १: कार्यशाला उपस्थिती तथा सहभागीहरूको विवरण

उगाज मिति २०८२ साल कार्तिक महिनाको २४ गते (१० नोभेम्बर २०२५) सोमवारका दिन यस तलगाउँ नगरपालिका नगर उमुक्त क्षेत्री उपर वहादुर रायत उपे लो अहमसतामा स्थानीय प्रकृष्टार सहयोग निष्ठार कार्यक्रम (LISP) माफत यद्य नगरपालिकाको प्रमता विचार लो रवा नो रवाको नतिजा उपे सुविकरणे हलाफल तमा प्रमाणिकरण ताप शिलोको उपस्थितीमा गरि विहाय वमामिगुता निर्णय गरियो।

तप शिल
उपस्थिती

पद	सम्बन्ध नं.
उगाज वहादुर रायत	नगर उमुक्त
२. श्री देवका लामिछाँते	नगर उमुक्त
३. श्री कल्याण वहादुर गिरी	नि.प.प.अ.
४. श्री शत वहादुर महर	१३ वडा अध्यक्ष
५. श्री सुनी वहादुर खड्का	२३ वडा अध्यक्ष
६. श्री काशी वहादुर लिष्ट	३५ - ॥
७. श्री कल्याण वहादुर गिरी	६३ वडा अध्यक्ष
८. श्री मोहन वहादुर खड्का	१२ नं. - ॥
९. श्री सुते गिरी	१२ नं. - ॥
१०. श्री लाल वहादुर गौतम	५० नं. अ.
११. श्री डी. विवेक भद्रराई	पञ्च विकिसाक्ष
१२. श्री बहा राउत	जमहालय अ.
१३. श्री लज वहादुर लिष्ट	८ नं. वडा अध्यक्ष
१४. श्री अमृत अधिकारी	कृषी अधिकृत
१५. श्री क. विमल कथापली	इन्जिनियर
१६. श्री अमृत वहादुर खन	शिक्षा अधिकारी
१७. श्री सिर्जना नुमारी बडुवाल	निष्पक्ष व्यवस्थापन शाला
१८. श्री किरण पापा	प्रमाणिक मास्टर
१९. श्री प्रेम नेहा	प्रशासकीय अधिकारी
२०. बरजंग खेत	सोपाना आभार श्री. ८८६६८३५२
२१. पदम रावल	बालकवमानी श्री. १९५५४५५५
२२. मधु वहादुर जोली	त्रिपेठ वहा
२३. गोकर्ण वहादुर पन्ड	१२ नं. वडा हाचिव
२४. कमल लुङ्गान	अभिज्ञ
२५. कान्तिमान नेपाली	कार्यपालिका सदस्य
२६. अमृत अधिकारी	
२७. नान बहादुर खत्री	निष्ठा शाखेक युजुल
२८. सुपन अर्खाल	PPFM Office/LISP.
२९. वील हवा दाहाल	Engineer/LISP
३०. देवराज राई	PPFM O/LISP

क्र. २०. सुनिता रामा

Governance & GEDSI, LISP

क्र. २१. ज्ञानेश्वर विक्रम झाही

Graduate Engineer - LISP

क्र. २२. नरेन्द्रकाश्यापति

Expert CB-plan Validation.

क्र. २३. के. राता

GEDSI & Governance-LISP

निर्णयक :

निर्णय जे.१. स्थानीय स्वयंसेवा समित्यांमध्ये LISP वॉ जॉनिकल
सहयोगात जल आ.व. २०८१/८२ (२०८१-८२ च्या वर्षात) मध्ये
अमला विचार आंखलावरून जल जलिका अंतर्गत निवडणे
साथ सहाय्य प्रस्तावित करून सर्वोत्तम ठरवून जल
लक्षा निवडणे लाई सर्वोत्तम ठरवून अनुमोदित जल
निर्णय गरिजे।

निर्णय जे.२

निर्णय जे.१ व मोजिमला जलिका लक्षा निवडणे आंखला
अंदाज जलिकेन घेवळला वललल गरि जलला लिलासुती १००
विषयगत कुत्रेकला सम्वन्धमा प्रस्तावित करून समावेश गरिजे
दुसरा मोजिमला र अन्य कार्य योजनालाई जलमिळता लक्षा
सोप उपलब्धता आंखला जल आ.व. २०८२/८३ दिजे
अमला कार्यान्वयनमा जलान सर्वोत्तम निर्णय गरिजे।

तपशिला

१. जलप्रतिरीक्षणे लाई (सहाय्य, विविध लक्षापन, र सेवा प्रवाहसम्पन्नी
अमला अखिली जल
२. अमला विकास योजना तयार गरि कार्यान्वयन जल
३. योजना लक्षा निर्माण गरि कार्यान्वयन जल
४. MTEF र वार्षिक वजेट संशोधन जल अंदाजिके योजना निर्माण जल
५. राजशु (सहाय्य योजना लाई अंदाजिके जल
६. वार्षिक योजना लक्षा, अखिली करण, जलला विकास लक्षिम
उदान जल
७. विषयगत समितिले कार्य विवरण तयार गरि कार्यान्वयन जल
८. अखिली नियंत्रण जलला कार्यविधी तयार गरि कार्यान्वयन
जल
९. श्वरिद गुण्योजना तयार गरि कार्यान्वयन जल
१०. अंतरसहाय्यी कार्य योजना तयार जल (स्थानीय लक्षिके)

निर्णय नं. २

दुर्गरेलु निर्णय नं. २ अनुसारै कार्य योजना बाधित्वात्
लागी नगरपालिका तहमा नं. १००० वरी हुलाकाला गर्ने
रुप्य समयावधि सहितको कामजिम्मेवारी लागू निर्णय
गरियो।

(Signature) *(Signature)*

अनुसूची २: नगरपालिका को क्षमता विश्लेषण र नतिजा प्रमाणीकरण कार्यशालामा प्रस्तुत विषयवस्तुहरु

१. शासन प्रणाली	
प्रमुख सबल पक्षहरु	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरु
<p>१. नियमित नगरसभा सञ्चालन: बैठक सञ्चालन कार्यविधि २०७९ अनुसार नगरसभा तोकिएको तालिका बमोजिम नियमित रूपमा सम्पन्न भइरहेको छ। बैठक बोलाउने, कार्यसूची तयारी गर्ने र समयमै सूचना दिने प्रक्रिया स्थापित छ।</p> <p>२. समावेशी निर्णय प्रक्रिया: कार्यपालिकाको निर्णय प्रक्रिया सबै सदस्यहरुको सहभागिता सुनिश्चित गरी छलफलका निष्कर्षहरु निर्णय पुस्तिकामा अभिलेख राखी हस्ताक्षर गर्ने गरी पारदर्शी रूपमा गरिन्छ।</p> <p>३. स्थानीय कानुनी ढाँचा तयार: करिब ५०-५५ वटा कानून, कार्यविधि र नियमहरु निर्माण गरी नगरपालिका सञ्चालनका लागि कानुनी आधार तयार गरिएको छ।</p>	<p>१. निर्वाचित प्रतिनिधिका लागि तालिम अभाव: निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुलाई दक्षता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक तालिम तथा अभिमुखीकरण प्रदान गरिएको छैन।</p> <p>२. स्थानीय कानूनहरुमा पहुँच अभाव: सबै कानून र कार्यविधिहरु कार्यालयमा उपलब्ध छैनन् र केही वेबसाइटमा पनि अपडेट भएका छैनन्।</p> <p>३. दक्ष मानव संसाधनको अभाव वातावरण, कृषि र पशु सेवाजस्ता क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति अपर्याप्त भएकाले कार्यसम्पादनमा चुनौती देखिएको छ। नियमित क्षमता अभिवृद्धि तालिम आवश्यक छ।</p>

मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सिमा	जिम्मेवार निकाय
स्थानीय ऐन, नियम र कार्यविधिहरु सार्वजनिक रूपमा पहुँचयोग्य नभएको	स्थानीय कानूनहरु र कार्यविधिहरु सबै सरोकारवालासम्म नपुगेको, पारदर्शितामा चुनौती	सुचना, वेबसाइट मार्फत सबै नागरिकलाई जानकारी उपलब्ध गराउने। नागरिक सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने।			
निर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको दक्षता अभाव तथा सीमित तालिम	तालिमहरु भए पनि निरन्तरतामा कमि छ। धेरै प्रतिनिधि र कर्मचारी सहभागी योजना र वित्तीय व्यवस्थापनमा पर्याप्त अनुभव नभएको देखिन्छ।	जनप्रतिनिधिहरुलाई शासन, वित्तीय व्यवस्थापन र सेवा प्रवाह सम्बन्धी तालिम दिने। तालिमपश्चात समीक्षा र सहकर्मी सिकाइ गर्न पर्ने।			
निर्णय कार्यान्वयनको अनुगमन कमजोर		निर्णय कार्यान्वयन स्थितिको त्रैमासिक समीक्षा गर्ने।			

२: संगठन तथा प्रशासन	
प्रमुख सबल पक्षहरु	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरु
<p>१. सूचना प्रवाह र पारदर्शिता नगरपालिका वेबसाइट, फेसबुक पेज र सूचना पाटीमार्फत जानकारी सार्वजनिक गर्दै आएको छ।</p> <p>२. कार्यसम्पादन मूल्यांकन प्रणाली लागू गरिएको छ: कर्मचारीहरुका लागि कार्यसम्पादन सम्झौता (Performance Contract) लागू गरिएको छ र मूल्यांकन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र नगर प्रमुखद्वारा गरिन्छ।</p> <p>३. मानव स्रोत तथा क्षमता विकासका लागि बजेट विनियोजन गरिएको छ: मानव संसाधन र Capacity Development का लागि छुट्टै बजेट राखिएको छ।</p>	<p>१. क्षमता विकास योजना तयार गरिएको छैन: हालसम्म Capacity Development Plan तयार र कार्यान्वयन गरिएको छैन।</p> <p>२. सूचना प्रवाह र प्रतिवेदन प्रणाली कमजोर: प्रगति प्रतिवेदन, वित्तीय विवरण र नीतिगत निर्णयहरु नियमित रूपमा अभिलेख वा सार्वजनिक गर्न नसकिएकोले पारदर्शिता घटेको छ।</p> <p>३. प्राविधिक र संस्थागत सहयोगको आवश्यकता: दक्षता वृद्धि गर्नका लागि प्रशिक्षण, exposure visit, उपकरण, सफ्टवेयर तथा IT प्रणालीमा स्तरउन्नती आवश्यक छ।</p>

मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सीमा	जिम्मेवार निकाय
क्षमता विकास योजना अझै तयार र कार्यान्वयन गरिएको छैन।	क्षमता विकास योजना निर्माण नहुँदा संस्थागत सबलिकरणमा असर पुऱ्याएको छ।	क्षमता विकास योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।			
कर्मचारीहरूको नियमित तालिम र क्षमता विकास कार्यक्रमहरू सीमित छन्।	गुणस्तरिय सेवा प्रवाहमा असर पुऱ्याएको छ।	पूर्वाधार, राजस्व, योजना, प्रशासन, शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा नियमित तालिम सञ्चालन गर्ने।			

३. वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू
<p>१. समावेशी योजना प्रक्रिया: महिला, दलित, अपांगता भएका व्यक्ति तथा अल्पसंख्यक समुदायहरूको सहभागिता सुनिश्चित गरिएको छ र तिनीहरूको सुझाव वडास्तरमा संकलन गरी प्राथमिकता अनुसार समायोजन गरिन्छ।</p> <p>२. परियोजना प्राथमिकिकरणको स्पष्ट प्रणाली – परियोजनाहरू बस्ती-वडा-नगरकार्यपालिका-नगरसभा तह हुँदै प्राथमिकता निर्धारण गरिन्छ।</p> <p>३. वार्षिक योजना तथा MTEF अभ्यास वार्षिक योजना तयार गर्ने र मध्यमकालिन खर्च संरचना (MTEF) नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्ने अभ्यास विद्यमान छ।</p> <p>४. सक्रिय समिति स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति स्थानीय शासन सञ्चालन ऐन (LGOA) अनुसार</p>	<p>१. परियोजना बैंक र पूर्वाधार योजना अभाव: परियोजना बैंक र स्थानीय पूर्वाधार योजना औपचारिक रूपमा स्वीकृत नभएकोले योजना प्रक्रिया बिखण्डित देखिन्छ।</p> <p>२. परियोजना प्राथमिकताकरणका लागि अंकभार विधि (Weightage method) लागू नभएको: आवश्यकता आधारित प्राथमिकता निर्धारण गरिए पनि अंकभार विधि प्रयोग नगरिएकाले पारदर्शिता र एकरूपता कमी छ।</p> <p>३. आन्तरिक राजस्व न्यून कुल बजेटमा आन्तरिक आम्दानीको हिस्सा न्यून छ, जसले वित्तीय आत्मनिर्भरता कमजोर पाछे।</p>

३. वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू
<p>५. व्यवस्थित रूपमा बजेट व्यवस्थापन: SuTRA प्रणालीमा आर्थिक वर्ष सुरु हुनुभन्दा पहिले नै बजेट प्रविष्टि गरिन्छ, जसले वित्तीय पारदर्शिता देखाउँछ।</p> <p>६. जनप्रतिनिधि तथा कार्यकारी संयन्त्र सक्रिय – योजना तथा बजेट निर्माण प्रक्रियामा उप-प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत (CAO), र वडा स्तरका जनप्रतिनिधिहरूको सक्रिय संलग्नता देखिन्छ।</p> <p>७. विकास योजनामा स्थानीय प्राथमिकता समावेश माग संकलन वडास्तरमै हुने भएकाले योजनाहरू स्थानीय आवश्यकतासँग सान्दर्भिक छन्।</p>	<p>४. बजेट सीमा अस्पष्ट बजेट सीमा निर्धारण र प्राथमिकताको मापदण्ड स्पष्ट छैन, प्राविधिक दक्षता बढाउन आवश्यकता छ।</p> <p>५. समितिहरूको बैठक र अभिलेखीकरणमा कमजोरी: विषयगत समितिहरूको बैठक नियमित रूपमा नबसी कार्यविवरण अभिलेख कमजोर भएको पाइन्छ, जसले योजना कार्यान्वयनमा कमजोरी ल्याएको छ।</p> <p>६. दीर्घकालीन योजनासँग बजेटको एकीकरण कमजोर वार्षिक योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना (MTEF) बिच तालमेल राम्रो देखिँदैन।</p>

मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सिमा	जिम्मेवार निकाय
परियोजना बैंक र पूर्वाधार योजना अभाव	परियोजना बैंक र दीर्घकालीन पूर्वाधार योजना औपचारिक रूपमा तयार छैन	परियोजना बैंक तयार गर्ने			
मध्यमकालिन खर्च संरचना (MTEF) तयार भएको छैन	मध्यमकालिन खर्च संरचना (MTEF) तयार भएको छैन भने वार्षिक बजेट निर्माण हुने गरेको छ	मध्यमकालिन खर्च संरचना (MTEF) र वार्षिक योजना बिच संयोजन गरेर योजना निर्माण गर्ने। वार्षिक योजना तर्जुमा सम्बन्धमा क्षमता विकास तालिम संचालन गर्ने			
आन्तरिक राजस्व कमजोर भएकाले वित्तीय आत्मनिर्भरता कमजोर।	आफ्नै स्रोतबाट कार्यक्रम विस्तार र स्थानीय प्राथमिकता सम्बोधन गर्न कठिनाई पुऱ्याएको छ।	राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्ने ।			
समितिहरूबीचको समन्वय अनौपचारिक रूपमा मात्र हुने गरेको छ, जसले कार्यक्षमता घटाउँछ।	समितिहरूबीचको समन्वय अनौपचारिक रूपमा मात्र हुने गरेको छ, जसले कार्यक्षमता घटाउँछ।	विषयगत समितिहरूको कार्यविवरण तयार गरि कार्यान्वयन गर्ने ।			

४: वित्तीय व्यवस्थापन

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू
<p>१. आन्तरिक तथा बाह्य लेखापरीक्षण नियमित रूपमा गरिएको छ: आन्तरिक लेखा परीक्षण र महालेखा परीक्षक (OAG) द्वारा लेखा परीक्षण नियमित रूपमा भइरहेको छ, साथै बेरीजु लगतको मिलान वार्षिक रूपमा भइरहेको छ।</p> <p>२. आर्थिक कानूनको पालना: बजेट विनियोजन, आम्दानी र खर्चको वर्गीकरण तथा लेखा प्रणाली अन्तर-सरकारी वित्तीय व्यवस्थापन कानून अनुसार सञ्चालन गरिएको छ र समितिबाट अनुगमन गरिन्छ।</p> <p>३. पारदर्शिता र जानकारी प्रकाशन: आम्दानी र खर्च विवरण हरेक ३ महिनामा नगरपालिका वेबसाइटमा सार्वजनिक गरिन्छ। यस कार्यको जिम्मेवारी आई.टी. अधिकृतले वहन गरेका छन्।</p>	<p>१. आन्तरिक नियन्त्रण कार्यविधिको अभाव: Internal Control Guidelines जस्ता कानूनी दस्तावेजहरू अझै तयार नभएका छन्। यसले वित्तीय अनुशासनमा कमजोरी ल्याएको छ।</p> <p>२. बजेट समीक्षा र विश्लेषण: त्रैमासिक बजेट तथा खर्च समीक्षा नियमित रूपमा हुँदैन, जसले तथ्यमा आधारित बजेट तयारीमा प्रभाव पार्छ।</p> <p>३. PAMS V2 मा सम्पूर्ण सम्पत्ति विवरण अद्यावधिक नभएको: PAMS V2 सञ्चालनमा भए पनि भौतिक पूर्वाधारसम्बन्धी विवरणहरू प्रविष्ट नगरिएकोले सम्पत्ति व्यवस्थापनमा अस्पष्टता छ।</p>

मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सिमा	जिम्मेवार निकाय
Internal Control Guidelines जस्ता कानूनी दस्तावेजहरू तयार नहुनु	MoFAGA द्वारा सिफारिस गरिएको Internal Control Guideline तयार र कार्यान्वयन नभएकाले खर्च र लेखा प्रक्रियामा असंगति देखिन्छ।	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने। हरेक त्रैमासिकमा बजेट कार्यान्वयन समीक्षा बैठक अनिवार्य रूपमा आयोजना गर्ने,			
खरिद योजना र कार्यान्वयनमा कमजोरी	Master Procurement Plan को तयार गरिएको छैन, e-GP प्रणाली सञ्चालनका लागि दक्ष जनशक्ति अभाव, र मूल्य निर्धारणमा ढिलाइ।	खरिद गुरु योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने। खरिद सम्बन्धी कर्मचारीलाई तालिम र दक्षता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।			

५: सेवा प्रवाह

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू				
<p>१. सार्वजनिक सहभागिता र पारदर्शिता: गत ३ वर्षमा ९ पटक सार्वजनिक सुनुवाइ गरिएको छ र सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंकमाफत वितरण गरिँदै आएको छ, जसले पारदर्शिता सुनिश्चित गरेको छ।</p> <p>२. सेवा प्रवाहका सवालमा कार्यपालिका बैठकमा नियमित छलफल: कार्यपालिकाको बैठकमा सेवा सुधारका विषयमा छलफल गरी निर्णयहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिएको छ।</p> <p>३. उच्च स्तरको सेवा प्रदर्शन: बडा कार्यालयहरूले कानून अनुसार सेवा प्रदान गर्दै आएका छन् र नौ वटा सूचकांकमा गरिएको मूल्यांकनमा नलगद देशकै पहिलो स्थानमा परेको</p>	<p>१. नागरिक सन्तुष्टि मूल्याङ्कनको अभाव: सेवा वितरणप्रति नागरिक सन्तुष्टि मापन गर्ने औपचारिक संयन्त्र (जस्तै सर्वेक्षण, मूल्याङ्कन) छैन।</p> <p>२. एकिकृत घुम्ती सेवा संचालन हुन सकेको छैन</p> <p>३. सेवा वितरणका लागि कार्यविधि (SOP) को अभाव: सेवा वितरणका लागि मानक कार्यविधि (SOP) तयार नभएकाले जिम्मेवारी र स्थायित्व सुनिश्चित छैन।</p>				
मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सिमा	जिम्मेवार निकाय
न्यायिक समितिको निर्णय तथा उजुरी सम्बन्धी अभिलेख र विश्लेषण प्रणाली कमजोर छ।	उजुरी दर्ता, निर्णय, मिलाप परिणाम र समाधान अवधिको नियमित अभिलेख राख्ने अभ्यासमा कमि	अभिलेख राख्ने डिजिटल वा म्यानुअल चुस्त प्रणाली विकास गर्ने।			
सदस्यहरूको कानूनी सौप क्षमता बढाउने पर्ने	विवाद समाधानका लागि आवश्यक कानूनी ज्ञान र संवाद सौपमा सुधार आवश्यक छ।	न्यायिक समितिका लागि क्षमता विकास तालिम संचालन गर्ने			
न्यायिक केसको विश्लेषण र प्रतिवेदन प्रणाली कमजोर	वार्षिक रूपमा उजुरीको प्रकार, परिणाम र सिकाइबारे विश्लेषण रिपोर्ट तयार गरिँदैन।	वार्षिक केस विश्लेषण रिपोर्ट तयार गर्ने			

७: पूर्वाधार क्षेत्र

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू
<p>१. वार्षिक योजना तथा मध्यमकालीन खर्च संचरना (MTEF) : वार्षिक योजना तथा MTEF अनुसार पूर्वाधार प्राथमिकता निर्धारण गर्दै आएको छ।</p> <p>२. सडक पूर्वाधारका लागि MTMP को कार्यान्वयन: नगर यातायात मास्टर प्लान (MTMP) तयार गरी त्यस अनुसार सडक योजनाहरूको प्राथमिकता निर्धारण र कार्यान्वयन गरिएको छ।</p> <p>राष्ट्रिय भवन संहिता (NBC) अनुसार निर्माण कार्य: निर्माण कार्य राष्ट्रिय भवन संहिता अनुसार हुन्छ र गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने नियमित अनुगमन तथा पर्यवेक्षण हुने व्यवस्था छ।</p>	<p>१. Project Bank र जोखिम-संवेदनशील योजना अभाव: परियोजना बैंक र जोखिम-संवेदनशील भूमि उपयोग योजना अझै तयार गरिएको छैन।</p> <p>२. सीमित प्राविधिक क्षमता र स्रोत साधन: वार्षिक योजना कार्यान्वयनमा भौगोलिक कठिनाइ, प्राविधिक दक्षताको अभाव, र वित्तीय सीमितताले चुनौती पैदा गरेको छ।</p> <p>३. सिँचाइ र औद्योगिक पूर्वाधार नीतिको अभाव: सिँचाइ तथा साना उद्योग सम्बन्धी कानूनी तथा सञ्चालन संरचना अझै बनेको छैन।</p>

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू
<p>४. सार्वजनिक-निजी साझेदारी (PPP) कार्यक्रम सक्रिय: PPP मोडेल अन्तर्गत स्थानीय पूर्वाधार परियोजनाहरू निर्माण तथा सञ्चालनमा छन्, केही पूरा पनि भइसकेका छन्।</p> <p>५. पर्यावरणीय अध्ययन सम्पन्न: EIA, IEE, ESIA जस्ता वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभाव मूल्यांकन अध्ययनहरू सम्बन्धित परियोजनाका लागि गरिएको छ।</p> <p>६. मर्मत र मर्मतकोष स्थापना: पूर्वाधार मर्मत र पुनःनिर्माणका लागि बजेटमा छुट्याइएको स्थायी कोष रहेको छ।</p>	<p>४. WASH र फोहर व्यवस्थापन योजना अभाव: औपचारिक WASH मास्टर प्लान र फोहर व्यवस्थापन योजना छैन, केवल आंशिक क्रियाकलाप भइरहेका छन्।</p> <p>५. बालमैत्री/अपाङ्गतामैत्री पूर्वाधार नीतिको अभाव समावेशी पूर्वाधार सम्बन्धी नीति नहुँदा पूर्वाधार विकास कार्य यथास्थितिमा नै संचालनमा रहेको छ।</p> <p>६. मर्मत तथा संभार कोष स्थापना भएता पनि कार्यन्वयनलाइ सुदृढ गर्न पर्ने देखिन्छ।</p> <p>७. सार्वजनिक सम्पति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS-V2) अपूर्ण: स्थानीय पूर्वाधार सम्पति सूची अद्यावधिक छैन, र PAMS-V2 सञ्चालनका लागि दक्ष जनशक्ति सीमित छन्।</p>

मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सिमा	जिम्मेवार निकाय
प्रोजेक्ट बैंक नहुनु	परियोजना प्राथमिकता निर्धारण र दीर्घकालीन पूर्वानुमानको काम गर्न गाह्रो भएको।	प्रोजेक्ट बैंक तयार गर्ने			
सीमित प्राविधिक जनशक्ति र वित्तीय स्रोतको कमी	दक्ष प्राविधिक जनशक्ति र सफ्टवेयर प्रयोगको कमी देखिएको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने कठीनाइ	प्राविधिक कर्मचारीलाई डिजाइन, सर्वेक्षण र सफ्टवेयरमा तालिम प्रदान गर्ने			
सडक तथा अन्य पूर्वाधारको मर्मत-संभार	मर्मत संभार गरिनुपर्ने योजनाको तथ्याक र योजनाको अभाव	मर्मत तथा संभार गरिनु पर्ने योजनाको लगत तयार पार्ने।			
PAMS-V2 प्रणाली अपूर्ण र जनशक्ति अभाव	पूर्वाधारको योजनाको अभिलेख छैन	स्थानीय सम्पति सूची (Asset Inventory) PAMS-V2 मा अद्यावधिक गर्ने।			
बालमैत्री र अपाङ्गतामैत्री र समावेशी पूर्वाधार नीतिको अभाव	पूर्वाधार सेवा सबै वर्गका नागरिकका लागि पहुँचयोग्य नभएको।	बालमैत्री र अपाङ्गतामैत्री पूर्वाधार नीति तयार गर्ने			

८: सामाजिक समावेशि

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू
<p>१. नीति तथा योजना भएको: नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता र सामाजिक समावेशीकरण (GEDSI) सम्बन्धी नीति, योजना र प्रक्रिया छन्, जसको कार्यान्वयन सम्बन्धित कानून र वार्षिक योजनाअनुसार भइरहेको छ।</p> <p>२. सामाजिक सुरक्षा र बाल संरक्षण प्रवर्द्धन: सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरिएको छ। पुनर्स्थापना केन्द्र र बालश्रम रोकथामका संयन्त्रहरू सञ्चालनमा छन्।</p> <p>३. योजनामा सहभागिता र समावेशी दृष्टिकोण:</p>	<p>१. नीति कार्यान्वयन र अनुगमन कमजोर: नीति र योजना त छन्, तर गुनासो व्यवस्थापन, समावेशीकरणको अनुगमन र सुरक्षा योजनाको कार्यान्वयनका औपचारिक संयन्त्रहरू पर्याप्त सुदृढ छैनन्।</p> <p>२. सीमान्तकृत समूहको कम सहभागिता: अपाङ्गता भएका व्यक्ति र सीमान्तकृत समुदायबीच सचेतनाको कमीका कारण योजना र पूर्वाधारमा उनीहरूको सहभागिता न्यून देखिन्छ।</p> <p>३. स्रोत र बजेट सीमितता: सबै सामाजिक समूहको आवश्यकता पूरा गर्न बजेट</p>

मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सिमा	जिम्मेवार निकाय
नीति कार्यान्वयन र अनुगमन संयन्त्र कमजोर	GEDSI नीति तथा योजना भए पनि प्रभावकारी अनुगमन, गुनासो व्यवस्थापन र प्रतिवेदन प्रणालीको अभाव छ। GRB Coding अभ्यासको कमी।	GEDSI नीति तथा कार्ययोजनाको प्रभावकारी अनुगमनका लागि स्थायी समिति वा कार्यसमिति गठन गर्ने।			
स्रोत, बजेट र प्राविधिक दक्षताको कमी	समावेशी कार्यक्रमहरूका लागि आवश्यक बजेट, सीप र प्राविधिक जनशक्ति अभावले प्रभावकारी कार्यान्वयनमा अवरोध पुऱ्याएको छ।	सामाजिक समावेशी परियोजनाका लागि छुट्टै बजेट विनियोजन गर्ने र कर्मचारीहरूलाई समावेशी योजना तथा बजेटिङसम्बन्धी तालिम प्रदान गर्ने।			
पुनर्स्थापना र सहयोग सेवाको कमी	हिंसा पीडित वा असहाय व्यक्तिका लागि स्थानीय स्तरमा पुनर्स्थापना केन्द्र वा सुरक्षित गृह छैन।	सामाजिक सुरक्षा र पुनर्स्थापना कार्ययोजना तयार गर्ने।			

९: वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापन

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू
<p>१. कानूनी र संस्थागत व्यवस्था अवस्थित नलगाड नगरपालिकामा वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना, र जलवायु सहनशील पूर्वाधार तथा प्रतिक्रिया योजना लगायतका कानूनी र नीतिगत ढाँचा अवस्थित छन्।</p> <p>२. विपद् व्यवस्थापन कोषमा वार्षिक बजेट व्यवस्था नगरपालिका स्तरमा प्रत्येक वर्ष रु. ४० लाख बराबरको बजेट विपद् व्यवस्थापन कोषका लागि विनियोजन गरिएको छ।</p> <p>३. आवश्यक आपतकालीन सेवाहरू उपलब्ध नगरपालिकामा एम्बुलेन्स सेवा, आगलागी नियन्त्रणका सामग्री (Fire Extinguisher) तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति उपलब्ध छन्। आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र (EOC) पनि अवस्थित छ।</p>	<p>१. वातावरणमैत्री पूर्वाधार र प्रदूषण नियन्त्रण कार्यान्वयन कमजोर नीति र कार्यविधि भए पनि आन्तरिक स्रोत र जनशक्तिको अभावका कारण वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन र प्रदूषण नियन्त्रणका कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेका छैनन्।</p> <p>२. जोखिम नक्साङ्कन र भूमि प्रयोग योजना अपूर्ण जोखिम क्षेत्र पहिचान, र भूमि वर्गीकरण कार्यहरू प्राथमिकतामा छैनन्, जसले विपद् पूर्वतयारीमा कमजोरी देखाउँछ।</p> <p>३. विपद् प्रतिक्रिया उपकरण र संरचना अपर्याप्त आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र (EOC) को क्षमतामा थप सुधार आवश्यक छ।</p>

मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सिमा	जिम्मेवार निकाय
वातावरणीय मूल्यांकन र प्रदूषण नियन्त्रणमा सीमित कार्यान्वयन	IEE/EIA र प्रदूषण नियन्त्रणका नीति त छन् तर प्रभावकारी कार्यान्वयन र जनशक्ति अभाव छ।	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (IEE/EIA) र प्रदूषण नियन्त्रणका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न विशेष बजेट र जनशक्ति व्यवस्था गर्ने।			
भूमि वर्गीकरण र जोखिम संवेदनशील भूमि प्रयोग योजना तयार छैन	विपद् जोखिम प्रतिकार क्षमता कमजोर रहेको	पूर्वाधार योजना संचालन गर्दा हरेक योजनामा वातावरण संरक्षणको भाग समावेश गर्ने । विपद् जोखिम प्रतिकार योजना			

१०: सहकार्य र समन्वय

प्रमुख सबल पक्षहरू	सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू
<p>१. संवैधानिक रूपमा आधारित समन्वय प्रक्रिया: संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीचको बैठक तथा समन्वय कार्य संविधान र सम्बन्धित कानून अनुसार सञ्चालन हुँदै आएको छ, जसले औपचारिक सरचनालाई सुनिश्चित गरेको छ।</p> <p>अन्तर-सरकारी समन्वयमा सुधार: सुरुवातमा केही कठिनाई भए पनि हाल अन्तर-सरकारी समन्वय सहज र व्यवस्थित बन्दै गएको छ, जसले संस्थागत परिपक्वता दर्शाउँछ।</p> <p>२. गैरसरकारी संस्था (NGO) सँग आपतकालीन सहयोग: भूकम्प प्रतिकार्य लगायतका आपतकालीन अवस्थाहरूमा NGO तथा दानु संस्थाहरूसँग प्रभावकारी समन्वय गरिएको छ।</p>	<p>१. साझा चासोका लागि औपचारिक समिति गठन भएको छैन: स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन अनुसार साझा हितका विषयमा छलफल गर्नुपर्ने औपचारिक समिति गठन भएको छैन, जुन आवश्यक छ।</p> <p>२. नियमित बैठकको अभाव: अन्तर-स्थानीय तह र DCC का बैठकहरू आवश्यकता अनुसार मात्र हुने भएकाले निरन्तर योजना र प्रगति अनुगमनमा कमजोरी देखिन्छ।</p>

समन्वय तथा सहकार्य

मुख्य मुद्दा	विवरण	सिफारिस/कार्य योजना	प्राथमिकता	समय सिमा	जिम्मेवार निकाय
सीमित अन्तरपालिका सहकार्य	छिमेकी स्थानीय तहहरूसँगको सहकार्य कमजोर र योजनाबद्ध रूपमा सञ्चालन भएको छैन।	साझा सरोकारका विषयहरू छलफल गर्न अन्तर स्थानीय तह समिति गठन गर्ने। अन्तर-स्थानीय तह सहकार्य योजना तयार गर्ने।			
गैरसरकारी संस्था र निजी क्षेत्रसँगको समन्वयमा अनुगमन र मूल्यांकन प्रणाली कमजोर छ।	निजी क्षेत्र र NGO सँगको सहकार्य आवश्यकताका रहेर हुनु।	NGO, निजी क्षेत्र र दातृ निकायहरूसँग नियमित समन्वय बैठक र साझेदारी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।			

कार्यशालाको फोटोहरू

CD-Validation workshop on 7 June,2026

अनुसूची ३ : सूचक अनुसार LISA नतिजाको विस्तृत विवरण (आर्थिक वर्ष २०८०/८१)

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
जम्मा	१००	९८.७५
शासकीय प्रवन्ध	९	९
सभाको सञ्चालन प्रक्रिया	१.००	१
कार्यपालिकाको निर्णय प्रक्रिया	१.००	१
सभा। कार्यपालिकाले बनाएका स्थानीय कानून तथा निर्णयहरूको सार्वजनिकीकरण	१.००	१
सभा र कार्यपालिकाका समितिसमिति सञ्चालन-उप/	१.००	१
कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन	१.००	१
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली	१.००	१
स्थानीय तहका पदाधिकारी हरुको सम्पत्ती विवरण	१.००	१
मूल्याङ्कन अवधिमा बसेको कार्यपालिकाको बैठक संख्या	१.००	१
लेखा प्रणालीमा SUTRA को प्रयोग	१.००	१
संगठन तथा प्रशासन	८	७.७५
गाउँनगरपालिकाको/ क्षमता विकास	१.००	१
प्रतिवेदन तथा विवरण प्रेषण	१.००	१
विषयगत शाखा एकाइ एवं/जनशक्तिको काम, कर्तव्य, अधिकार र जिम्मेवारीको कार्यविवरण	१.००	१
स्थायी पदपूर्ती नगर्ने भनिएका पदहरूमा करारबाट मात्र पदपूर्ती	१.००	१
कर्मचारीहरूको कार्य सम्पादन सम्झौता	१.००	१
जनशक्ति क्षमता विकासमा लगानी	१.००	१
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको उपस्थिति दिन	१.००	१
क्षमता विकास कार्यक्रममा पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको सहभागिता	१.००	०.७५
वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन	११	११
वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आवधिक योजना तर्जुमा	१.००	१
बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा र पारित गर्ने कार्यमा संबद्ध समिति र समन्वय	१.००	१
दीगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानीयकरण	१.००	१
विषयक्षेत्रगत रूपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण	१.००	१
बजेट प्रस्तुती तथा स्वीकृति	१.००	१

गैरसरकारी सङ्घ संस्थाहरूले गाउँनगर सभाबाट पारित गरी योजना कार्यान्वयन/	१.००	१
कूल वार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा	१.००	१
पाँच लाख भन्दा कम लागतका योजनाले कूल पूँजीगत बजेटको ओगटेको हिस्सा	१.००	१
वार्षिक आन्तरिक आय बृद्धि गत वर्षको तुलनामा	१.००	१
गैसस मार्फत योजना कार्यान्वयन गरेको अवस्थामा गै	१.००	१
समपुरक अनुदानबाट सञ्चालित आयोजनामा लागत साझेदारीका लागि बिनियोजित बजेट	१.००	१
वित्तीय एवम् आर्थिक व्यवस्थापन	११	११
आन्तरिक स्रोत	१.००	१
वित्तीय अनुशासन	१.००	१
आय व्ययको वर्गीकरण र लेखाङ्कनमा नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित पद्धति र ढाँचाको प्रयोग	१.००	१
आय र व्ययको विवरण सार्वजनिकीकरण	१.००	१
प्रचलित कानून अनुसार खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयारी र कार्यान्वयन	१.००	१
वार्षिक बजेट कार्यान्वयनको प्रगति समीक्षा	१.००	१
रकमान्तर	१.००	१
प्रशासनिक खर्च	१.००	१
पूँजीगत खर्च	१.००	१
राजस्व सङ्कलन	१.००	१
५ खर्च गर्ने अख्तियारी	१.००	१
सेवा प्रवाह	१६	१६
सेवा प्रवाह	१.००	१
वडाले उपलब्ध गराउने सेवा	१.००	१
सेवा प्रतिको सन्तुष्टी	१.००	१
प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह (टोकन, अनलाइन रजिष्ट्रेशन वा कम्प्युटर विलिङको प्रयोग)	१.००	१
सेवा प्रवाहको मापदण्ड (SOP)	१.००	१
बैंकिंग प्रणालीबाट भुक्तानी	१.००	१
वडामा सेवा प्रवाहको वैकल्पिक व्यवस्था	१.००	१
गुनासो फछ्यौट	१.००	१
सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैङ्क खाता मार्फत भुक्तानी	१.००	१
जन्मेको मितिले ३५ दिनभित्र भएको कूल जन्मदर्ता संख्या	१.००	१

सार्वजनिक सुनुवाइ	१.००	१
सेवा प्रवाहमा घुम्ती सेवाको प्रयोग	१.००	१
शिक्षामा सबै बालबालिको पहुँच	१.००	१
स्वास्थ्यसेवामा नागरिकको पहुँच	१.००	१
कृषि र पशु सेवा	१.००	१
स्थानीय उत्पादनको प्रवर्धन र बजारीकरण	१.००	१
न्यायिक कार्य सम्पादन	७	७
न्याय सम्पादन	१.००	१
मेलमिलाप कर्ताको व्यवस्था	१.००	१
न्यायिक समितिको निर्णय प्रकृया	१.००	१
न्यायिक समितिको प्रतिवेदन प्रणाली	१.००	१
उजूरी फर्छ्यौट	१.००	१
न्यायिक समितिको निर्णय उपर पुनरावेदन	१.००	१
मेलमिलाप केन्द्र गठन	१.००	१
भौतिक पूर्वाधार	१३	१२
सडक यातायात गुरुयोजना अनुसार सडक पूर्वाधार निर्माण	१.००	१
जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना	१.००	१
भौतिक पूर्वाधार विकासमा सार्वजनिकनिजी साझेदारी नीति -	१.००	१
बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार	१.००	१
निर्मित पूर्वाधारको उपयोग र दिगो व्यवस्थापन	१.००	१
आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन -BEA, IEE, EIA	१.००	१
राष्ट्रिय भवनसंहिता र मापदण्ड	१.००	१
सडकको विस्तार	१.००	१
सडकको स्तर उन्नति	१.००	१
खानेपानी सेवा विस्तार	१.००	१
वार्षिक योजनाको कार्यान्वयन स्थिति	१.००	१
फोहोर मैला व्यवस्थापन	१.००	१
औद्योगिक पूर्वाधार	१.००	०
सामाजिक समावेशीकरण	१०	१०

सामाजिक विभेदको न्यूनीकरण	१.००	१
समानुपातिक सहभागिता	१.००	१
सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	१.००	१
घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान	१.००	१
बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजोदहेज/, बोक्सी, छाउपडी जस्ता कुप्रथा सम्बन्धी कार्य	१.००	१
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण उत्तरदायी बजेट परीक्षण)GESI Audit)	१.००	१
महिला विरुद्ध हुने घरेलु हिंसाको घटनामा कमी	१.००	१
बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो, बोक्सी, छाउपडी जस्ता कुप्रथा रोकथाममा लगानी	१.००	१
महिलाअपाङ्गता/दलित/ भएका व्यक्ति संयोजक/ अध्यक्ष भएको उपभोक्ता समिति सङ्ख्या	१.००	१
महिला तथा अन्य सीमान्तकृत समुदायको सामाजिक र आर्थिक उत्थानमा गरिने लगानी	१.००	१
वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन	९	९
विपद् व्यवस्थापन	१.००	१
वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण	१.००	१
वातावरणमैत्री पूर्वाधार	१.००	१
विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्साङ्कन	१.००	१
वातावरणीय क्षेत्र प्रवर्द्धनमा बजेट विनियोजन	१.००	१
वातावरण संरक्षणमा टोल विकास संस्था, नागरिक तथा निजी क्षेत्र र गैसस	१.००	१
स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट विनियोजन र खर्च	१.००	१
टोल विकास संस्थास्थानीय तहमा सामुदायिक संस्था गठन तथा सञ्चालन /	१.००	१
एम्बुलेन्स, अग्नी नियन्त्रण जस्ता आकस्मिक सेवाहरूको उपलब्धता	१.००	१
सहकार्य र समन्वय	६	६
संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको सहकार्य र समन्वय	१.००	१
अन्तर स्थानीय तह सहकार्य र समन्वय	१.००	१
दुई वा सोभन्दा बढी स्थानीय तहको सरोकारको विषयमा बन्ने समितिहरूको गठन र सञ्चालन	१.००	१
अन्तर सरकारी समन्वय तथा सहजीकरण	१.००	१
अन्तर स्थानीय तह साझेदारी	१.००	१
जिल्ला समन्वय समिति सँगको समन्वय	१.००	१

अनुसूची ४: नेतृत्व तह क्षमता लेखाजोखा फाराम

(दिग्दर्शनको अनुसूची ३ अनुसार)

पदाधिकारी: डम्मर बहादुर रावत नगर प्रमुख

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	शाखा/ इकाइको भूमिका (हुने भए शाखाको नाम) (२)	के कुरामा कमी भएर कार्यसम्पादनलाई प्रभाव पारेको छ ? विस्तृत विवरण लेख्ने। (१.भौतिक स्रोत साधन, २.ऐन, नियम, विधि र प्रणाली, ३. जनशक्ति व्यवस्था, ४. ज्ञान, सीप, दक्षता) (३)	क्षमता विकासका लागि चाल्नु पर्ने उपायहरू (४)
स्थानीय सभा व्यवस्थापन	हुने (योजना शाखा)	भौतिक स्रोत साधन, ज्ञान, सीप, दक्षता , तालिम प्राप्त जनशक्तिको कमी	प्रविधिमैत्री सभाहल निर्माण गर्ने, सभा व्यवस्थापनका लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने, सभा सन्चालनका लागि आचारसंहिता तर्जुमा गर्ने
कार्यपालिका बैठक व्यवस्थापन र निर्णय प्रकृया	हुने प्रमुख प्रशासकीय) अधिकृत)	भौतिक स्रोत साधन, कार्यपालिका सदस्यलाई सुचना प्रवाहका लागि वल्क एसएस सिस्टम नभएको.उम.	प्रविधिमैत्री बैठक हल निर्माण गर्ने, वल्क एसएस सिस्टम निर्माण गर्ने.उम.
दूरदृष्टि र विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन (आवधिक/मध्यमकालीन/रणनीतिक/विषयक्षेत्रगत/गुरुयोजना)	हुने योजना शाखा)	अर्थिक स्रोत साधन, ज्ञान, सीप र दक्षताको कमी योजना तर्जुमा भएका तर कार्यान्वयन नभएको	आवधिक योजना र दिर्घकालीन योजनाकोहरूका वारेमा अभिमुखीकरण गर्ने, योजनाहरूको अद्यावधिक का लागि वजेटको व्यवस्था
स्थानीय ऐन कानून तर्जुमा र कार्यान्वयन	हुने (प्रशासन शाखा)	ज्ञान, सिपदक्षता र जनशक् ,तिको कमी कानुनी सल्लाहकार नहुनु	स्थानीय ऐन, समन्धी तालिम, तर्जुमा भएका ऐन कानूनहरूको अभिमुखीकरण र पुराना ऐन कानूनहरूको अद्यावधिक तथा संसोधन गर्नुपर्ने
संगठन तथा व्यवस्थापन विकास	हुने (प्रशासन शाखा)	ऐन, नियम र दक्ष जनशक्तिको कमी, O	O&M अद्यावधिक गर्नपर्ने, दरवन्दी अनुसारको

		&M तर्जुमा	पदपुर्ति, कर्मचारीलाई नया प्रविधिमा क्षमता विकास, एकिकृत सेवा प्रवाह समन्धी तालीम, सार्वजनिक सेवामा स्व:चालन प्रणालीका वारेमा तालीम
वडा कार्यालय व्यवस्थापन	हुने (प्रशासन शाखा)	जनशक्ति व्यवस्था भौतिक स्रोत साधन , कमि, ज्ञान, सिप दक्षताको ,, दोहोरो जिम्मेवारी वहन	सेवा प्रवाह र अभिलेखीकरण समन्धी तालीम, दरवन्दी अनुसार पदपुर्ति, वडा कार्यालयमा बैकल्पिक उर्जाको र ईमेल इन्टरनेटको व्यवस्था, सुचना प्रविधि समन्धी क्षमता विकास तालीम
न्यायिक समितिको कार्यप्रणाली तथा कार्य सम्पादन	हुने (न्यायिक समिति)	ज्ञान, सीप र दक्षताको कमी, आवश्यक पुर्वाधार नहुनु	न्यायीक समितिलाई कानुनी प्रक्रियाका वारेमा तालीम, मेलमिलापकर्तालाई मध्यस्थता तालीम, मेलमिलाप केन्द्र सन्चालन तथा व्यवस्थापन,
समिति, उपसमितिहरूको परिचालन	हुने (प्रशासन शाखा))	जनप्रतिनिधिहरू लाइ समितिको भूमिका सम्बन्धी ज्ञान, सीप र दक्षताको कमी	समिति र उपसमितिलाई काम कर्तव्य र जिम्मेवारी समन्धी तालीम, ToR निर्माण, नियमित बैठक
सामाजिक समावेशीकरण तथा निर्णय प्रकृत्यामा सहभागिता	हुने महिला) बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक (उपशाखा	ऐन, नियम, विधिप्रणाली र दक्ष जनशक्ति ,	जेसी अडिट गर्न क्षमता विकास, समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गर्न पर्याप्त बजेट र स्रोत विनियोजन,
सहकार्य, समन्वय र साझेदारिता	हुने	दक्ष जनशक्ति व्यवस्थाज्ञान ,, सीप, तथा जिम्मेवारी	सहकार्य, समन्वय र साझेदारी निति र योजना निर्माण, समन्वय र सहकार्यका लागी संयन्त्र निर्माण र नियमित बैठक र समिक्षा,
पारदर्शिता तथा गुनासो सुन्ने प्रणाली	हुने प्रमुख प्रशासकीय) अधिकृत, गुनासो सुनुवाई अधिकारी	जनशक्ति व्यवस्था, ज्ञान, सीप, दक्षता	डिजिटल गुनासो दर्ता र ट्याकिड प्रणाली को व्यवस्थापन गर्न क्षमता अभिवृद्धि
अनुगमन तथा मूल्यांकन	हुने (योजना शाखा)	अनुगमन प्रतिवेदन निर्माण नहुनु, सुचक सहितको अनुगमन नहुनु	सुचक सहितको अनुगमन प्रणालीको स्थापना, अनुगमन प्रतिवेदन निर्माण समन्धी तालीम, अनुगमन प्रतिवेदन कार्यपालिका बैठकमा पेश गर्ने
संस्थागत मूल्य तथा मान्यता	हुने (प्रशासन शाखा)	जनशक्ति ब्यवस्थापन तथा परिचालन	जनप्रतिनिधी र कर्मचारीको आचार संहिताको अद्यावधिक र अभिमुखीकरण, नियमित आचार

			संहिताको अनुगमन र पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने
--	--	--	--

अनुसूची ५: मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फारम
(दिग्दर्शनका अनुसूची ८ अनुसार)

शाखाको नाम:

शाखाको नाम: सम्पूर्ण विषयगत शाखाहरु

पद (१)	कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने मुख्य कार्यहरु (२)	कार्यसम्पादनमा देखिएका कठिनाईहरु (३)	विद्यमान ज्ञान, सिप र दक्षता (स्वमूल्याङ्कन) (४)			ज्ञान, सिप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु) (५)
			उच्च	मध्यम	न्यून	
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	प्रशासकीय नेतृत्व	दरबन्दी अनुसार कर्मचारी पदपुर्ती नहुनदक्ष , कर्मचारी नहुनु		मध्यम		कानून निर्माण सम्बन्धि तालिम ,O&M अद्यावधिक र कार्यान्वयन समन्धी तालिम
आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख	आर्थिक प्रशासनिक कार्यहरु, बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन, लेखांकन र प्रतिवेदन, वेरुजु फछौट, लेखा परिक्षण	SuTRA प्रणालीमा प्राविधिक समस्या, अप्रपाप्त जनशक्ति, असाढमा काम सम्पन्न हुदा चाप भई समयमै कार्य सम्पादन नहुनु जसका कारण अन्तिम अवस्थामा भुक्तानी गर्न समस्या		मध्यम		SuTRA प्रणालीमा आर्थिक प्रणाली सम्बन्धि स्थानीय निति, राजश्व सम्बन्धि क्षमता, समिक्षा बैठकसम्बन्धी तालीम, वेरुजु फछौट सम्बन्धी तालीम, ठेक्का पट्टाको भुक्तानी सम्बन्धी तालीम, परिवर्तित ऐन तथा नीति सम्बन्धी तालिम ।
पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख	पूर्वाधार सेवा प्रवाह जस्तै भवन, खानेपानी, सडक, पुल आयोजनाको डिजाईन स्टिमेट, विड प्रकाशन, आयोजनाको अनुगमन, नियमित प्राविधिक सहयता	अप्रयाप्त जनशक्ति ,सबै क्षेत्रको बिज्ञता नहुनु , श्रोतसाधन (Total Station) , आको अन्त .व. सम्म आयोजना छनौट भईरहनु		मध्यम		स्विकृत दरबन्दी अनुसार कर्मचारीको व्यवस्थापन, झोनिर्माण समन्धी प्राविधिक व्यवस्थापन तथा .पु. हालका कर्मचारीलाई तालीम, यतायात गुरुयोजना निर्माण, भवन निर्माण संहिता कार्यान्वयनका लागी प्राविधिक कर्मचारीलाई तालीम ।
योजना शाखा	योजना समझौता, अनुगमन र टिप्पणी आदेश तयार र	समयमै कार्य सम्पन्न नहुनु, आयोजना व्यवस्थापन प्रणाली नभएको, आयोजनाको अनुगमन र प्रतिवेदन		मध्यम		आयोजना व्यवस्थापन प्रणाली व्यवस्थापन र तालीम, आयोजनाको टिप्पणी र अनुगमन र प्रतिवेदन निर्माण मा

	भुक्तानी				क्षमता अभिवृद्धि ।
स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा	स्वास्थ्य सेवा प्रभाव ,पोषण , सुरक्षित मातृत्व र मातहतका निकायहरुको व्यवस्थापन	तालिम प्राप्त जनशक्तिको अभाव, औषधि उपकरण, कार्यसम्पादन मुल्यांकन,		मध्यम	तालिम क्षमता ,बजेट ,उपकरण ,अभिवृद्धि
कर्मचारी प्रशासन शाखा	दैनिक प्रशासनिक कार्यहरु तथा वडा कार्यालय व्यवस्थापन	जनशक्तिको कमी तालिमको अभाव		मध्यम	कार्यालय व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास तालिम
राजश्व शाखा	राजश्व संकलन	सवै व्यवसायीलाई करको दायरामा ल्याउन नसक्नु, राजश्वलाई सत्र वाट नै संकलन, राजश्व क्षमता विकास योजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन		मध्यम	SuTRA समन्धी क्षमता विकास तालीम
जिन्सी शाखा	सामाग्री खरिद, मौजादहरुको प्रवृष्टी, सामाग्रीहरुके नियमित अनुगमन र अभिलेख	खरिद योजना प्रभावकारी कार्यान्वयन, उपभोक्ता समितिलाई प्रदान गरेको सामाग्री फिर्ता गर्न समस्या, खरिद योजना अनुसार खरिद नहुनु, PAMS V 2मा आयोजनाको अभिलेख गर्न ईन्टी मा समस्या		मध्यम	वार्षिक खरिद योजनाको निर्माण र समयमै खरिद प्रक्रिया, का लागी तालीम,
सञ्चार तथा सूचना प्रविधी शाखा	सुचना अदान प्रदान ,IT संग सम्बन्धि सम्पूर्ण सेवाहरु ,चिट्ठीपत्रWebsite update,	इन्टरनेट र विद्युत आपूर्तिमा समस्या, आन्तरिक शाखाहरु संग समन्वय र सहकार्य, सुचना प्रविधि शाखामा वजेट विनियोजन, तथ्यांक तथा अभिलेख ब्यवस्थापन ऐन नहुनु		मध्यम	तथ्यांक तथा अभिलेख ब्यवस्थापन ऐन तर्जुमा गर्ने, इन्टरनेट र विद्युत आपूर्तिमा व्यवस्थापन, साईवर सुरक्षा तालीम, नगरपालिकाको डिजिटल पार्टल निर्माण गर्ने, नगरपालिकाको डाटा व्यवस्थापनका लागी सर्भर स्थापना गर्ने, डिजिटल नागरिक वडापत्र राख्ने
महिला वालवालीका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	महिला वालवालीका, जेष्ठ नागरिक र अपांगता भएका व्यक्तिका लागी शसक्त:कीकरण, क्षमता विकास, अधिकार संरक्षण	जनशक्ति अभाव, प्रयास वजेटको अभाव, भौगोलिक कठीनाई		मध्यम	अपांगता परिचय पत्र वितरण प्रणालीको वारेका तालीम, वालअधिकार र वालवालीकाको क्षमता विकास तालीम, आर्थिक आयआर्जनका वजेट व्यवस्थापन
शिक्षा शाखा	शिक्षक तालीम तथा व्यवस्थापन, विद्यालय अनुगमन, वितालीम .स.व्य.,	जनशक्ति कमीका कारण शिक्षकको तलव निकासी समस्या, शिक्षकको तालीम प्याकेज निर्माण नहुनु, विद्यालय र शिक्षक अनुगमन, जनशक्तिको अभाव		मध्यम	शाखाका कर्मचारी र प्रअ लाई ईमिस समन्धी तालीम., मापदण्ड अनुसार विद्यालयमा भौतिक पुर्वाधार, शिक्षण सिकाईमा प्रविधिको प्रयोग, प्रलाई .स.व्य.अ र वि.

	शिक्षक पदपूर्ति र शिक्षकको कार्य सम्पदान				तालीम
कृषि शाखा	कृषि उत्पादन र उत्पाकत्वमा वृद्धि, कृषिमा यान्त्रिकरण, क्षमता अभिवृद्धि र वजारीकरण, कृषि प्रसार सेवा	कृषिमा प्रविधि र यान्त्रिकरणमा दक्षताको कमी, कर्मचारीको र उचित कार्यालयको व्यवस्थापन		मध्यम	कर्मचारी लाई प्रविधि र यान्त्रिकरणका विषयमा तालीम, कर्मचारी लाई कार्यालय र सेवा व्यवस्थापन तालीम र कर्मचारी लाई अध्ययन भ्रमण सिकाई
पशुपंक्षि शाखा	पशु सेवा प्रवाह, पशु विकासका लागि यान्त्रिकरण, पशुमा उन्नत र आधुनिक जातको विकास र आय आर्जनमा वृद्धि	प्रयाप्त वजेटको अभाव, व्यवस्थित पुर्वाधारको व्यवस्था नहुनु, किसानमा चेतनाको कमी		मध्यम	ल्याव निर्माण र कृतिम उपचारका लागि यान्त्रिकरण, कर्मचारीलाई नया प्रविधिमा क्षमता विकास, AI सर्जरी समन्धी तालीम, वजेटको व्यवस्था
सामाजिक सुरक्षा तथा पुंजिकरण शाखा	घटना दर्ता अभिलेखीकरण, सामाजिक सुरक्षा भत्ता अभिलेखीकरण	जनशक्तिको कमी , दोहोरा जिम्मेवारी, वडा सचिहरूलाई प्रयाप्त क्षमता विकास नहुनु		मध्यम	कर्मचारीलाई व्यवस्थापन, वडा सचि र वडा अध्यक्षलाई घटना दर्ता र सामाजिक सुरक्षा समन्धी तालीम
रोजगार शाखा	वेरोजागर व्यक्ति सुचिकृत, तथ्यांक प्राथमिकिकरण, एक सय दिने रोजगारीको व्यवस्थापन, वैदेशिक रोजगारीका लागि पुर्न श्रम स्विकृती	रोजगार रणनिति नहुनु, मापदण्ड अनुसार रोजगार सृजना नहुनु, नव प्रवर्द्धन सृजना र उद्यमीका लागि तालीम नहुनु		मध्यम	रोजगार रणनिति तर्जुमा गर्ने, उद्यमीहरूका लागि शिपमुलक तालीम, रोजगार क्षेत्रको हिचान, रोजगार प्रवर्द्धन सस्था पहिचान र कर्मचारीलाई प्रविधि समन्धी तालीम
विपद व्यवस्थापन शाखा	विपद योजना निर्माण र कार्यान्वयन, विपद न्युनीकरणमा समन्वय, सहकार्य, आपतकालीन उद्धार केन्द्र सन्चालन तथा व्यवस्थापन	जनशक्तिको कमी , विपद प्रतिकार्य तालीम अभाव		मध्यम	कर्मचारी र जनप्रतिनिधिलाई विपद व्यवस्थापन तालीम, विपद प्रतिकार्य तोली निर्माण र परिचालन,
उधोग तथा	ब्यापार ब्याबसाय दर्ता तथा	दोहोरो करका कारण व्यवसायीलाई करको दारमा		मध्यम	

सहकारी शाखा	नवीकरण, गरीवी न्यूक्रिणकालागि सीपमूलक तालिम	ल्याउन नसक्नु, व्यवसायीलाई कानुनी प्रक्रियाका वारेमा अभिमुखीकरण र कर्मचारीको क्षमता विकास				व्यवसायीका लाई कानुनी प्रक्रियाका वारेमा अभिमुखीकरण, कर्मचारी लाई व्यवसाय दर्ता, अनुगमन र नियमन समन्धी तालीम
न्यायीक समिति	न्याय सम्पादन, अभिलेखीकरण र मेलमिलाप	दर्ता भई आएको मुद्दाहरुको अभिलेखीकरण, दर्ता प्रक्रियाको डिजीटलाईजेसन		मध्यम		घटनाहरुको अभिलेखीकरण, दर्ता प्रक्रियाको डिजीटलाईजेसन समन्धी तालीम, कर्मचारी र न्यायीक समितिलाई कानुनी प्रक्रियाका वारेमा क्षमता विकास तालीम
वास ईकाई	खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता को दिगो व्यवस्थापन	तथ्याक् अभिलेख व्यवस्थापन र व्यवस्थापन, एनवास अपडेट,		मध्यम		नगरपालिको तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने, एन वास अपडेट गर्ने, जनप्रतिनिहरुलाई खानेपानी सरसफाईका लागी तालीम

अनुसूची ६: मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फारम

(दिग्दर्शनको अनुसूची ९ अनुसार)

मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फारम (विषयक्षेत्रगत रूपमा)

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	प्रशिक्षण/ अभिमुखिकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य (२)	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो? (३)	कार्यक्रम कसका लागि (एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि (९)	समय अवधि (१०)	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना (११)
			कार्यपालिका पदाधिकारी (४)	वडा सदस्यहरु (५)	कर्मचारीहरु (स्तर खुलाउने) (६)	वडा कार्यालय का कर्मचारीह रु (७)	अन्य (खुलाउ ने) (८)			
स्थानीय शासन सम्बन्धि नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन	प्रशिक्षण , अन्तरक्रिया	सेवा प्रवाह प्रभावारी , जबाफदेहिता उत्तरदायी	अध्यक्ष उपाध्यक्ष , वडाअध्यक्ष हरु		अधिकृत र सहायक	वडा सचिवहरु		सेवा प्रवाहमा सुधार हुने	३ दिन	भदौअसोज ,
बार्षिक कार्ययोजना तयारी सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि	तालिम /अभिमुखिकरण	समयमै गुणस्तरीय कार्य सम्पादन गर्न			शाखा प्रमुखहरु	वडा सचिवहरु		समयमै जिम्मेवारी पुर्ण तरीकाले कार्य सम्पादन	३	बैशाखअसार-
स्थानीय न्यायिक समिति तथा मध्यस्थता	प्रशिक्षण, अभिमुखिकरण	न्याय सम्पादन प्रभावकारी बनाउने			न्यायिक समिति		मेलमि लापक र्ता	न्याय सम्पादन तथा मेलमिलाप, विवाद समाधानमा पारदर्शिता	३ दिन	मंसिरफागुन-
नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्का प्रणाली	प्रशिक्षण तालिम	योजना तर्जुमा र अनुगमन मूल्यांकन नतिजामूलक हुने			पदाधिकारी र नगरपालिका का सबै कर्मचारी	वडा सचिवहरु		योजना तर्जुमा र अनुगमन मूल्यांकन नतिजामूलक हुने	३ दिन	चैत्र बैशाख

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	प्रशिक्षण/ अभिमुखिकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य (२)	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो? (३)	कार्यक्रम कसका लागि (एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि (९)	समय अवधि (१०)	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना (११)
			कार्यपालिका पदाधिकारी (४)	वडा सदस्यहरू (५)	कर्मचारीहरू (स्तर खुलाउने) (६)	वडा कार्यालय का कर्मचारीह रु (७)	अन्य (खुलाउ ने) (८)			
भू-उपयोग नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	प्रशिक्षण तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	भूउपयोग प्रभावकारी बनाउन, अव्यवस्थित बसोबास नियन्त्रण गर्न	अध्यक्ष, ,उपाध्यक्ष वडा अध्यक्षहरू		अधिकृतहरू			जग्गा जमिनको उपयोग सहि तरिकाले हुने	३ दिन	मंसिर देखि फागुन
राष्ट्रिय भवन संहिता र भवन निर्माण मापदण्ड	तालिम/ अभिमुखीकरण	स्थानीय भवन निर्माण सम्बन्धि मापदण्डको जानकारीस्थानीय, तहमा प्राविधिक ज्ञानको अभाव			अधिकृतहरू	वडा प्राविधिक हरू		भवन निर्माणमा सहज हुने	३ दिन	कार्तिक मंसिर
कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणाली	प्रशिक्षण तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	अभिलेख व्यवस्थापन व्यवस्थित गर्न			शाखाका सबै कर्मचारी			अभिलेख व्यवस्थापन हुनेछ	३ दिन	कार्तिक मंसिर
सार्वजनिक उत्तरदायित्व, जवाफदेहिताका अवधारणा र औजार तथा उपयोग सीप	प्रशिक्षण तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	सेवा प्रवाह पारदर्शी र जवाफदेहि हुने	अध्यक्ष, ,उपाध्यक्ष वडा अध्यक्षहरू		शाखाका कर्मचारीहरू			सेवा प्रवाह पारदर्शी र जवाफदेहि बनाउने	३ दिन	पुस र माघ
लैंगिक समानता र सामाजिक	प्रशिक्षण	लैंगिक समानता र	अध्यक्ष,		सबै			समान पहुँच र	३ दिन	माघफागुन,

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	प्रशिक्षण/ अभिमुखिकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य (२)	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो? (३)	कार्यक्रम कसका लागि (एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि (९)	समय अवधि (१०)	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना (११)
			कार्यपालिका पदाधिकारी (४)	वडा सदस्यहरू (५)	कर्मचारीहरू (स्तर खुलाउने) (६)	वडा कार्यालय का कर्मचारीह रु (७)	अन्य (खुलाउ ने) (८)			
समावेशीकरण		सामाजिक समावेशीकरण बारे जानकारी हुने	,उपाध्यक्ष वडा अध्यक्षहरू		कर्मचारीहरू सबै			अवसर सुनिश्चित गर्न सहयोग पुग्नेछ		
फोहोर मैला तथा वातावरण व्यवस्थापन	तालिम	अव्यवस्थित फोहोर व्यवस्थापन			शाखाका कर्मचारी			फोहोरमैला व्यवस्थापन हुने	३ दिन	भदौ
सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापन	तालिम	डिजिटल प्रणाली, डेटा व्यवस्थापन र ज्ञान आदानप्रदानको प्रभावकारी उपयोग नभएकाले निर्णय प्रक्रियामा ढिलाइ			सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारी			कार्यालयमा सूचना प्रविधिको प्रयोग बढ्ने	३ दिन	कार्तिक/फागुन-
नेतृत्व सीप, Team Building, द्वन्द्व व्यवस्थापन	तालिम	नेतृत्व क्षमता विकास गर्न द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्न			शाखा प्रमुखहरू			नेतृत्व क्षमता विकास गर्न द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्न	३ दिन	माघ
स्थानीय तहका सान्दर्भिक विषयहरू जस्तै: पूर्ण खोप, सरसफाइ, साक्षरता, घटना दर्ता, कुप्रथा र कुरिती नियन्त्रण	अभिमुखिकरण	सामाजिक विभेद कम गर्न र सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउन	अध्यक्ष, उपाध्यक्ष		स्वास्थ्य शाखा, शिक्षा, महिला तथा बालाबालिका शाखा		विभिन्न सरोकार वाला संघसं स्था	सामाजिक विभेद कम हुने सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुने	३ दिन	मंसिर/पुष
सकारात्मक सोच तथा नेतृत्व क्षमता बिकास	प्रशिक्षण	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी र	सबै कार्यपालिका		सबै कर्मचारीहरू			सेवा प्रवाह विकास र सुशासन	५ दिन	फागुन

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	प्रशिक्षण/ अभिमुखिकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य (२)	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो? (३)	कार्यक्रम कसका लागि (एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि (९)	समय अवधि (१०)	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना (११)
			कार्यपालिका पदाधिकारी (४)	वडा सदस्यहरू (५)	कर्मचारीहरू (स्तर खुलाउने) (६)	वडा कार्यालय का कर्मचारीह रु (७)	अन्य (खुलाउ ने) (८)			
		कर्मचारीमा सकारात्मक सोच विकास गर्न	सदस्यहरू					प्रभावकारी हुने		
लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरुजु फछ्यौट	तालिम	लेखा व्यवस्थापन हुनुका साथै बेरुजु कम हुने			लेखा शाखा र अन्य शाखा प्रमुखहरू			लेखा व्यवस्थापन भइ बेरुजु कम हुनेलेखा , व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधार आउनेछ।	३ दिन	साउन भदौ
सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन	तालिम	सार्वजनिक खरिद व्यवस्थित गर्न			प्र. प्र. अ. र लेखा प्रशासन, पुर्वाधार र जिन्सी शाखाका कर्मचारी सबै			खरीद व्यवस्थित हुने	३ दिन	भाद्र
सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन: (अतिथी व्यवस्थापन उद्घोषण,...)	अन्तरक्रिया	सार्वजनिक शिक्षामा सुधार गर्न			प्र अ हरु सबै शिक्षा शाखा र गाउँ शिक्षा समिति			सार्वजनिक शिक्षामा सुधार हुने	२ दिन	वैशाख जेष्ठ
अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन	अभिमुखीकरण	नतिजामूलक अनुगमन मूल्यांकन			शाखा प्रमुखहरू		अनुगम न	योजनाको गुणस्तर र नतिजामुखीता	२ दिन	माघफागुन ,

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	प्रशिक्षण/ अभिमुखिकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य (२)	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो? (३)	कार्यक्रम कसका लागि (एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि (९)	समय अवधि (१०)	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना (११)
			कार्यपालिका पदाधिकारी (४)	वडा सदस्यहरू (५)	कर्मचारीहरू (स्तर खुलाउने) (६)	वडा कार्यालय का कर्मचारीह रु (७)	अन्य (खुलाउ ने) (८)			
		प्रतिवेदन गर्न					समिति	वृद्धि हुने		
जनसम्पर्क तथा संवाद शैली, सूचना प्रविधिको उपयोग	तालिम	जनसम्पर्क सम्बाद समन्वय शैली विकास गर्न	अध्यक्ष , उपाध्यक्ष		शाखा प्रमुख सबै			जनसम्पर्क सम्बाद समन्वय प्रभावकारी हुने	२ दिन	मंशिर
स्थानीय तहमा निर्माण भएका ऐनकानून , र कार्यविधीहरू पुनरावलोकन र संशोधन सम्बन्धि अभिमुखिकरण	अभिमुखिकरण	अध्यावधिक गरी प्रभावकारि कार्यान्वयन गर्न	बिधायन समिति		शाखा प्रमुखहरू		साझेदार संस्था का प्रतिनिधीहरू	ऐन, कानून र कार्यविधि पुनरावलोकन गर्ने क्षमता वृद्धि हुने	३ दिन	पुस
नमुना स्थानीय तहहरूको अवलोकन भ्रमण	अवलोकन भ्रमण	क्षमता अभिवृद्धि र संस्थागत सुदृढिकरण	अध्यक्ष , उपाध्यक्ष		प्रशासन शाखा , अर्थिक योजना ,शाखा अन्य ,शाखा आवश्यकताको आधारमा			नगरपालिका को कार्यशैली प्रभावकारी बनाउन	७ देखि १० दिन	माघफागुन ,
स्थानीय शासन सम्बन्धि नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन	प्रशिक्षण , अन्तरक्रिया	सुशासनका औजारहरूको प्रयोगमा ज्ञान तथा सीपको कमी देखिएकाले	अध्यक्ष उपाध्यक्ष , वडाअध्यक्ष हरू		अधिकृत र सहायक		वडा सचि वहरू	सेवा प्रवाहमा सुधार हुने	३ दिन	भदौअसोज ,

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	प्रशिक्षण/ अभिमुखिकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य (२)	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो? (३)	कार्यक्रम कसका लागि (एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि (९)	समय अवधि (१०)	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना (११)
			कार्यपालिका पदाधिकारी (४)	वडा सदस्यहरू (५)	कर्मचारीहरू (स्तर खुलाउने) (६)	वडा कार्यालय का कर्मचारीह रु (७)	अन्य (खुलाउ ने) (८)			
बार्षिक कार्ययोजना तयारी सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि	अभिमुखिकरण	समयमै गुणस्तरीय कार्य सम्पादन गर्न			शाखा प्रमुखहरू	वडा सचि वहरू		समयमै जिम्मेवारी पुर्ण तरीकाले कार्य सम्पादन	२	श्रावण र भाद्र
स्थानीय न्यायिक समिति तथा मध्यस्थता	तालिम	न्याय सम्पादन प्रभावकारी बनाउने			न्यायिक समिति		मेलमि लापक र्ता	न्यायिक समिति सञ्चालन सम्बन्धी ज्ञान र सीपमा वृद्धि हुने	२ दिन	कार्तिक र मंसिर
जोखिम संवेदनशील भू उपयोग योजना निर्माण	तालिम	विपद न्यूनिकरणका लागि	कार्यपालिका पदाधिकारी		विपद व्यवस्थापन उपशाखा प्रमुख			विपद जोखिम न्यूनिकरण	७ दिन	साउन भदौ
नगरपालिका जग्गा प्लटिड तथा खण्डिकरण सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण	तालिम	सही भू उपयोगका लागि	कार्यपालि का पदाधिकारी	वडा सदस्यहरू	आर्थिक विकास शाखा	वडा सचिवहरू	स्थानीय समाजसे वी	व्यवस्थित भूमि उपयोग	७ दिन	असोज
ढुङ्गा गिट्टी तथा वालुवा उत्खनन विक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण	अभिमुखिकरण	प्राकृतिक श्रोतको सही सदुपयोग	कार्यपालि का पदाधिकारी	वडा सदस्यहरू	पूर्वाधार विकास शाखा आर्थिक प्रशासन शाखा र योजना शाखा	वडा सचिवहरू	निर्माण व्यवसा यीहरू	व्यवस्थित नदी प्रणाली	७ दिन	बैशाख
नगरपालिका स्थानीय विपद तथा	प्रशिक्षण,	विपद पूर्व तयारी	कार्यपालिका	वडा	विपद	वडा		Climate	३ दिन	बैशाख जेठ

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	प्रशिक्षण/ अभिमुखिकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य (२)	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो? (३)	कार्यक्रम कसका लागि (एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि (९)	समय अवधि (१०)	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना (११)
			कार्यपालिका पदाधिकारी (४)	वडा सदस्यहरु (५)	कर्मचारीहरु (स्तर खुलाउने) (६)	वडा कार्यालय का कर्मचारीह रु (७)	अन्य (खुलाउ ने) (८)			
जलवायु उत्थानशील कार्य योजना निर्माण	अभिमुखिकरण तथा कार्यशाला		पदाधिकारी	सदस्यहरु	व्यवस्थापन उपशाखा	सचिवहरु		change बाट पर्ने असरको न्यूनीकरण		
स्थानीय विपद तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण	अभिमुखीकरण	विपदको क्षति न्यूनीकरण तथा उद्धार	कार्यपालिका पदाधिकारी	वडा सदस्यहरु	शाखा प्रमुखहरु	वडा सचिवहरु	महिला स्वास्थ्य स्वयंसे विकाह रु	विपदमा उद्धार तथा राहत	५ दिन	भदौ असोज
स्थानीय विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना तथा संचालन कार्यविधि निर्माण	गोष्ठी	विपदमा सहयोग	कार्यपालिका पदाधिकारी	वडा सदस्यहरु	शाखा प्रमुखहरु	वडा सचिवहरु		विपदमा उद्धार तथा राहत	५ दिन	भदौ असोज
विषयक्षेत्रगत सुधार कार्ययोजना (SOP) निर्माण	तालिम	गुणस्तरिय सेवा	कार्यपालिका पदाधिकारी		विषयगत शाखा प्रमुखहरु			जन सन्तुष्टी	५ दिन	फागुन चैत्र
खानेपानी तथा सरसफाई मापदण्ड निर्माण	अभिमुखीकरण	गुणस्तरीय सेवा	कार्यपालिका पदाधिकारी		स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा		महिला स्वास्थ्य स्वयंसे विका	स्वच्छ पिउने पानी र स्वस्थ जीवन	३ दिन	साउन भदौ
विद्यालय स्तरिकरण सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण	गोष्ठी	गुणस्तरिय शिक्षा	कार्यपालिका पदाधिकारी		शिक्षा शाखा प्रमुख र प्र अ हरु			विद्यालय स्तरिकरणका स्पष्ट मापदण्ड तयार हुनेछ	३ दिन	साउन भदौ

क्षमता विकासका क्षेत्र (१)	प्रशिक्षण/ अभिमुखिकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य (२)	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो? (३)	कार्यक्रम कसका लागि (एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि (९)	समय अवधि (१०)	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना (११)
			कार्यपालिका पदाधिकारी (४)	वडा सदस्यहरु (५)	कर्मचारीहरु (स्तर खुलाउने) (६)	वडा कार्यालय का कर्मचारीह रु (७)	अन्य (खुलाउ ने) (८)			
IEMIS र सिकाई चौतारी संचालन सम्बन्धी तालिम	तालिम	शैक्षिक व्यवस्थापन			शिक्षा शाखा र प्र अ हरु			गुणस्तरिय शैक्षिक तथ्याडक व्यवस्थापन , शैक्षिक तथ्याड्क संकलन र अद्यावधिक नियमित हुने	३ दिन	जेठअसार-

अनुसूची ७: ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था

(दिग्दर्शनको अनुसूची ५ अनुसार)

ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था

नीति, कानून तथा मापदण्ड बनाउने अधिकार क्षेत्र (१)	नमूना कानूनहरूको उपलब्धता (जानकारी भएसम्मका उल्लेख गरिएको) (२)	स्वीकृत भएका मौजुदा कानून, मापदण्ड, कार्यविधि (३)	तर्जुमा गर्न बाँकी रहेका कानून, मापदण्ड, कार्यविधि (४)
एकल अधिकार क्षेत्र (क)			
नगर प्रहरी			नभएको
सहकारी संस्था	- स्थानीय सरकार सहकारी ऐन		भएको
स्थानीय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर	- स्थानीय सरकारको आर्थिक ऐन - व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि - घरवहाल कर व्यवस्थापन कार्यविधि - स्थानीय सरकारको कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी कानून		भएको भएको नभएको नभएको
स्थानीय सेवा व्यवस्थापन	- स्थानीय सरकारमा करारमा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि		भएको
स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन			नभएको
स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना	- “घ” वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि - स्थानीय सरकारको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि		भएको भएको
आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा	- शिक्षा नियमावली	नलगाड नगरपालिकाको नगर शिक्षा ऐन, २०७८ नलगाड नगरपालिकाको नगर शिक्षा सन्चालन तथा व्यवस्थापन	भएको

		कार्यविधि, २०७४	
आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई	फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन		भएको
स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> - स्थानीय सरकारबाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका - नदी तथा अन्य सार्वजनिक क्षेत्रको सरसफाई सम्बन्धि कार्यविधि - स्थानीय वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन 	नलगाड नगरपालिकाको प्राकृतिक स्रोत साधन तथा नदिजन्य पदार्थ तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७९	भएको भएको नभएको
स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक र सिंचाइ	<ul style="list-style-type: none"> - जलश्रोत उपयोग ऐन - जलश्रोत उपयोग कार्यविधि 	खानेपानी तथा स्वच्छता ऐन, २०७८	भएको भएको
नगरसभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> - न्यायिक समितिले उजुरीको कारवाही किनारा गर्दा अपनाउनुपर्ने कार्यविधि - गाउँ/नगर सभा सञ्चालन कार्यविधि मेलमिलाप केन्द्र) (संचालन कार्यविधि 		भएको भएको
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	तथ्यांक तथा अभिलेख व्यवस्थापन ऐन २०७९		नभएको
कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य सहकारी	कृषि सम्बन्धि दिर्घकालिन योजना		नभएको
कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण	- कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन		भएको
खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा	- उर्जा विकास सम्बन्धि निर्देशिका		भएको
विपद् व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> - गाउँ/ नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन - उत्थानशील स्थानीय समुदायको लागि रणनीति - गाउँ/ नगरपालिका आपतकालिन कार्य सञ्चालन विधि - स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि 		भएको नभएको भएको भएको
जलाधार, वन्यजन्तु खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण	जलश्रोत ऐन	जलश्रोत उपयोग कार्यविधि, २०७५	भएको

भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास	भाषा, संस्कृति संरक्षण ऐन		नभएको
(ख) साझा अधिकारबाट प्राप्त अधिकार			
वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता			नभएको
सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण	<ul style="list-style-type: none"> - बालकल्याण गृह सञ्चालन कार्यविधि - बाल कोष सञ्चालन कार्यविधि - बाल विवाह विरुद्ध कार्यक्रम सञ्चालन खर्च कार्यविधि - सडक बालबालिका व्यवस्थापन खर्च कार्यविधि - गरीबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि - लैंगिक हिंसा निवारण कोष - बाल अधिकार समिति गठन कार्यविधि - अपतकालिन बाल उद्धार कोष 	नलगाड नगरपालिकाको बालविवाह विरुद्धको रणनीति योजना २०८२	नभएको भएको भएको नभएको भएको भएको भएको भएको
प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	-		नभएको
सवारी साधन अनुमति			नभएको
संघसंस्था दर्ता तथा नवीकरण	संघसंस्था दर्ता तथा नियमन सम्बन्धि ऐन	गैह्र सरकारी संस्था परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७६	भएको
(ग) व्यवस्थापन			

कार्यविभाजन र कार्य सम्पादन	<ul style="list-style-type: none"> - स्थानीय सरकारको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन - स्थानीय राजपत्रको नमुना - गाउँ/ नगरपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली - गाउँ/ नगरपालिका (कार्यसम्पादन) नियमावली - गाउँ/ नगरपालिकाको बैठक सञ्चालन कार्यविधि 		<p>भएको भएको</p> <p>भएको भएको भएको</p>
भवन निर्माण तथा सडक सम्बन्धि व्यवस्था	पुर्बाधार ब्यवस्थापन ऐन	स्थानीय पुर्बाधार सन्चालन कार्यविधि	भएको
स्थानीय सञ्चित कोष	<ul style="list-style-type: none"> - गाउँ/ नगरपालिकाको आर्थिक गतिविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको कानून - स्थानीय सरकारको विनियोजन ऐन - सार्वजनिक खरीद नियमावली 		<p>भएको</p> <p>भएको भएको</p>
आकस्मिक कोष	बिपद ब्यवस्थापन कोष कार्यविधि		भएको

अनुसूची ८: क्षमता विकास योजनाको प्रस्तुतीकरण छलफल तथा प्रमाणीकरण कार्यशालाको उपस्थिती

नलगाड नगरपालिका, जाजरकोट, कर्णाली प्रदेश

आज मिति २०८३ साल जेष्ठ २४ गते आईतवारका दिन (7 June, 2026) नलगाड नगरपालिका नगर प्रमुख श्री डम्बर बहादुर रावत ज्यूको अध्यक्षतामा स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP) को प्राविधिक सहयोगमा तयार गरीएको क्षमता विकास योजना (आ. व. २०८३/८४-२०८५/८६) को प्रस्तुतीकरण छलफल तथा प्रमाणीकरणमा तपसिल बमोजिमको LISP परियोजनाका प्रतिनिधि समेतको उपस्थितिमा निम्न अनुसार निर्णय गरियो ।

उपस्थिती:

क्र.स.	सहभागीको नाम/ थर	पद/कार्यालय	सम्पर्क नम्बर	हस्ताक्षर
१	डम्बर ब. रावत	प्रमुख	९७४९२२९९२२५	
२	देवडा नर्मदादे	उप-प्रमुख	९६६६९६६६६६	
३	डकैन्दु गिरी	प्रि. प्र. प. प्र.	९८६३१३९५८८	
४	भवि गुरु का. सिंह	ड. प्र. प्र. प्र.	९८६६६६६६६६	
५	कृष्णबहादुर शर्मा	ड. प्र. प्र. प्र.	९६६६६६६६६६	
६	मौदनका. रावत	१२ वडा अध्यक्ष	९८६६६६६६६६	
७	तेज बहादुर सिंह	८ वडा अध्यक्ष	९७६६६६६६६६	
८	सेते गिरी	१३ वडा अध्यक्ष	९८६६६६६६६६	
९	अमर वली	२ वडा अध्यक्ष	९६६६६६६६६६	
१०	अनवरज वली	२ वडा अध्यक्ष	९८६६६६६६६६	
११	किरण थापा	प्रि. प्र.	९८६६६६६६६६	
१२	ज्योती गुरु	प्रि. प्र. प्र.	९८६६६६६६६६	
१३	सुरेन्द्र गुरु	प्रि. प्र. प्र.	९८६६६६६६६६	
१४	सुमन गुरु	प्रि. प्र. प्र.	९८६६६६६६६६	
१५	विशाल गुरु	प्रि. प्र. प्र.	९८६६६६६६६६	
१६	प्रीतान्त कु थापा	प्रि. प्र. प्र.	९८६६६६६६६६	
१७	विमल कथायत	प्रि. प्र. प्र.	९८६६६६६६६६	
१८	प्रभात रावत	LISP-TA	९८५१०१८६३३	

१९	प्रेम कौरा	प्रशासकीय अधिकारी जलगाव न.पा.	९८४९९०३९९८	पुणे
२०	सिद्धिना बडुवस	सहायक जे.पी. जलगाव न.पा.	९६४८६३८८६३	Bijapur
२१	रवि कुमार साह	जलगाव न.पा.	९८६५३६०४६६	Pune
२२	पप्पु कुमार साह	अ.स.ई	९६६४३९५०२९	Pune
२३	गौडगावसुध चंद	वडा नं.१२ वरुचि	९७६६२०६६५५	पुणे
२४	खिम कुजारी शर्मा	डा.पी. वरुचि	९७४२३५८६७६	पुणे
२५	सिला सिका	डा.पी. वरुचि	९६६६६९२२५	पुणे
२६	गो.वि. वि. वि.	वडा नं. १२ वरुचि	९७६६६६६६६६	पुणे
२७	गो.वि. वि. वि.	वडा नं. १२ वरुचि	९७६६६६६६६६	पुणे
२८	गो.वि. वि. वि.	वडा नं. १२ वरुचि	९७६६६६६६६६	पुणे
२९	हरितालका	७ वडा नं. १२ वरुचि	९७६६६६६६६६	पुणे
३०	सरिता शाही	वडा नं. १२ वरुचि	९६६६६६६६६६	पुणे
३१	आनिसा शेख	वडा नं. १०	९८६६६६६६६६	पुणे
३२	मो.वि. वि. वि.	वडा नं. ३	९६६६६६६६६६	पुणे
३३	जीवन महत	वडा नं. ६	९७६६६६६६६६	पुणे
३४	नदमी शेखाम पुन	वैका अधिकारी जलगाव न.पा.	९८६६६६६६६६	पुणे
३५	विद्युत्त वि. वि.	प.स.	९६६६६६६६६६	पुणे
३६	वालखण वरुचि	CLE	९८६६६६६६६६	पुणे
३७	सुवास बाप	POM	९८६६६६६६६६	पुणे
३८	हरे वरुचि	व.स.	९८६६६६६६६६	पुणे
३९	जगेश के.सी	व.स.	९८६६६६६६६६	पुणे
४०	वसन्त शर्मा	GEDSI Officer	९८६६६६६६६६	पुणे
४१	वि. वरुचि	Governance/O&S	९८६६६६६६६६	पुणे

४२				
४३				
४४				
४५				
४५				
४७				
४८				
४९				
५०				

प्रस्तावहरू:

१. नलगाड नगरपालिका को क्षमता विकास योजनाको मस्यौदा प्रस्तुतीकरण सम्बन्धमा ।
२. मस्यौदा उपर छलफल र सुझाव संकलन सम्बन्धमा ।

निर्णयहरू:

१. LISP परियोजनाको प्राविधिक सहयोगमा तयार गरीएको यस नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना (आ. व. २०८३/८४-२०८५/८६) को मस्यौदा विस्तृत रुपमा गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा सरोकारवाला पक्षहरु समक्ष प्रस्तुत गरियो ।
२. गाउँपालिका समक्ष प्रस्तुत गरिएको क्षमता विकास योजना (आ. व. २०८३/८४-२०८५/८६) मस्यौदा उपर विस्तृत रुपमा छलफल गरि सहभागीहरुबाट प्राप्त सुझाव संकलन गरी उक्त सुझावहरुलाई यस क्षमता विकास योजनामा मस्यौदामा समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन नगरपालिका लाई हस्तान्तरण गर्ने निर्णय गरियो ।

Scan

